

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

GÜMÜŞHANE SÜLEYMANİYE MAHALLESİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR
TURİZM PLANLAMASI

YÜKSEK LİSANS

Ayda TURHAN

HAZİRAN – 2024
GÜMÜŞHANE

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**GÜMÜŞHANE SÜLEYMANIYE MAHALLESİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR
TURİZM PLANLAMASI**

**SUSTAINABLE TOURISM PLANNING IN GÜMÜŞHANE SÜLEYMANIYE
MAHALLESİ**

YÜKSEK LİSANS

Ayda TURHAN

**HAZİRAN– 2024
GÜMÜŞHANE**

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**GÜMÜŞHANE SÜLEYMANİYE MAHALLESİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR
TURİZM PLANLAMASI**

**SUSTAINABLE TOURISM PLANNING IN GÜMÜŞHANE SÜLEYMANİYE
MAHALLESİ**

YÜKSEK LİSANS

Ayda TURHAN

Danışman: Doç.Dr. İsmail ÇALIK

**HAZİRAN– 2024
GÜMÜŞHANE**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**Gümüşhane Süleymaniye Mahallesi Sürdürülebilir Turizm Planlaması**” isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmalarını kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi'nin lisanslı kullanıcısı olduğum intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün belirlediği kısıtlara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

28/06/2024

Ayda TURHAN

TEŞEKKÜR

Tezin planlanması, içeriğinin düzenlenmesi ve sonuçların yorumlanmasında sağladığı değerli katkı ve desteklerinden dolayı tez danışmanım Doç. Dr. İsmail ÇALIK'a

Tezimin her aşamasında yanımda olan desteğini esirgemeyen değerli arkadaşım, manevi danışmanım Öğr. Gör. Esra ÇELİK'e

Gösterdiği sonsuz sevgi, anlayış ve benim için yaptığı her şeyden dolayı sevgili anneme,

Destek ve anlayışlarıyla daima yanımda olan sevgili ablalarım ve kardeşime,

Tezimle ilgili süreçlere zaman ayırmam için anlayış gösteren müdürlerime, mesai arkadaşlarıma ve ustam Bahadır YAŐAR'a

Saygı ve sevgilerimle teşekkür ederim.

Ayda TURHAN
GÜMÜŞHANE - 2024

ÖZET

Dünya üzerinde yaşanan nüfus, sanayileşme ve teknolojik gelişmelerin hızlı bir şekilde artması doğal kaynakların plansızca tüketilmesine tüketim değerlerinin de bu doğrultuda yükseliş göstermesine neden olmaktadır. Bu yükseliş sadece doğal kaynakları değil aynı zamanda tarihi çevreleri de etkileyerek kültürel ve ekonomik anlamda pek çok değerinde tahrip olmasına neden olmuştur. Turizm politikalarının uygulanması anlamında yaşanan aksaklıklar ve alanında uzman olmayan kişilerin planlama çalışmalarında söz sahibi olması bölgede tahribatın artmasına neden olurken gelecek nesiller içinde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Oluşan bu tahribatla beraber sahip olunan değerlerin korunmasının gerekliliği zamanla daha iyi anlaşılmış bu yönde bilinçlenme giderek artmıştır. Bu durum sürdürülebilirlik kavramını turizmde kullanmanın önünü açmıştır. Turizmin sebep olduğu yıkımı ancak sürdürülebilir bir anlayış ile hazırlanan planlama çalışmalarıyla engellenebileceği birçok toplumda kabul görmeye başlayan bir anlayış olma yolunu açmıştır. Bu çalışmayla, Gümüşhane Süleymaniye Mahallesiindeki planlama çalışmalarının paydaş bakış açısıyla irdelenerek sürdürülebilir turizm ilke ve hedefleriyle bölge turizmini olumsuz etkileyen etmenlerin belirlenip sorunların çözümü için öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Süleymaniye Mahallesi'nin araştırma alanı olarak seçilmesinin temel nedeni mevcut planlama çalışmalarının eksikliğidir. Araştırmada temel olarak nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda yarı yapılandırılmış mülakat formu oluşturularak, bölgedeki turizm paydaşları ile görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları paydaşlar arasında fikir ayrılığı olduğunu, mülkiyet sorunlarından kaynaklı yatırımların eksik kalarak bölgenin tahribatını artırdığını, bölgede ciddi bir reklam ve tanıtım eksikliğinin olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmanın neticesinde Gümüşhane Süleymaniye Mahallesi'nde sürdürülebilir turizm planlamasının oldukça önemli ve gerekli olduğu tespit edilmiştir. Son olarak sürdürülebilir turizm planlamasına yönelik çalışmalara yardımcı olması amacıyla çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Planlama, Sürdürülebilirlik, Turizm planlaması, Sürdürülebilir turizm planlaması

SUMMARY

The rapid increase in population, industrialization, and technological advancements on Earth has led to the unplanned depletion of natural resources and a corresponding rise in consumption values. This increase not only affects natural resources but also impacts historical environments, causing the destruction of many cultural and economic values. The shortcomings in implementing tourism policies and the involvement of non-experts in planning efforts contribute to increased destruction in the region while also posing a significant obstacle for future generations. With the resulting destruction, the necessity of preserving the values possessed has become better understood over time, leading to an increasing awareness in this regard. This situation has opened the way for the use of the sustainability concept in tourism. It has started to gain acceptance in many societies that the destruction caused by tourism can only be prevented through planning efforts prepared with a sustainable approach. With this study, the planning efforts in the Süleymaniye Mahallesi of Gümüşhane are examined from the perspective of stakeholders, aiming to identify factors negatively impacting regional tourism in light of sustainable tourism principles and objectives, and to develop recommendations for solving problems. The primary reason for selecting Süleymaniye Mahallesi as the research area is the deficiency in existing planning efforts. Primarily, qualitative research techniques were utilized in the study. In this context, a semi-structured interview form was created, and discussions were held with tourism stakeholders in the region. The data obtained were analyzed using descriptive analysis methods. The research results indicate that there is a divergence of opinions among stakeholders, investments are lacking due to property issues, exacerbating the destruction of the region. Additionally, there is a significant deficiency in advertising and promotion in the area. As a result of the research, it has been determined that sustainable tourism planning is highly important and necessary in the Süleymaniye Mahallesi of Gümüşhane. Finally, various recommendations have been made to assist in sustainable tourism planning efforts.

Keywords: Planning, Sustainability, Tourism Planning, Sustainable Tourism Planning

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLOLAR DİZİNİ	X
EKLER DİZİNİ.....	XI
1.GİRİŞ	1
2.PLANLAMA KAVRAMI VE TURİZM PLANLAMASI.....	2
2.1.Planlama Kavramı ve Tanımı.....	2
2.2.Planlamanın Amacı ve Önemi	3
2.3.Turizm Planlaması	4
2.3.1.Turizm Planlamasının Amaçları	6
2.3.2.Turizm Planlamasının Önemi	7
2.3.3.Turizm Planlamasının Türleri	9
2.3.3.1.Kapsadığı Döneme Göre Turizm Planları.....	10
2.3.3.2.Örgütsel Yapısına Göre Turizm Planları	10
2.3.3.3.Kapsadığı Mekâna Göre Turizm Planları	10
3.SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM.....	12
3.1.Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Gelişme	12
3.2.Sürdürülebilir Turizm	15
3.3.Sürdürülebilir Turizm Planlaması	17
3.4.Sürdürülebilir Turizm Planlaması ile İlgili Çalışmalar	20
4.GÜMÜŞHANE SÜLEYMANİYE MAHALLESİ	22
5.YÖNTEM.....	25
5.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi	25
5.2.Araştırmanın Problem Tanımlaması	25
5.3.Araştırmanın Sınırlılıkları	26
5.4.Araştırmanın Metodu	26
5.5.Veritoplama Aracı	26
5.6.Veritoplama Süreci	27

5.7.Geçerlik ve Güvenirlik.....	28
5.8.Veri Analiz Yöntemi.....	29
6.BULGULAR.....	31
7.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	49
KAYNAKÇA.....	54
EKLER.....	60
ETİK KURUL KARARI	62
ÖZGEÇMİŞ	63

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Uluslararası platformlarda sürdürülebilir kalkınma için düzenlenen zirve ve konferanslar.....	12
Tablo 2. Görüşmecilerin demografik özellikleri.....	28
Tablo 3. Analizde kullanılacak üst tema ve alt kategoriler.....	29

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Görüşme Formu	60
---------------------------	----

1. GİRİŞ

Dünya nüfusunun sürekli artış göstermesi doğal kaynakların da aynı oranda azalmasına sebep olmaktadır. Bu durumun meydana getirdiği tüketim hızı gelecek nesiller için ciddi bir engel oluşturmaktadır. Doğal kaynakların uzun vadede kullanımının sağlanması sürdürülebilirlik kavramının hayata geçirilmesine bağlıdır. Her geçen gün hayatımıza dâhil olan bu kavramın birçok alanda uygulanması mümkündür. Bu alanlardan biri de en büyük sektörlerden olan turizmdir. Turizmde sürdürülebilirliğin sağlanması bilinçsiz kaynak tüketimlerinin önüne geçilebilmesi konusunda yarar sağlayacaktır. Doğal kaynaklarla birlikte; tarihi doku ve çevre, sosyo kültürel yapılar ve diğer bütün değerlerin gelecek nesillere ulaşabilmesi için turizm kaynaklarının sürdürülebilir bir yaklaşımla korunup zarar görmesinin engellenmesi gerekmektedir (Durak, 2014:1). Doğal kaynakların ve tarihi değerlerin uzun vadede kullanımını sağlamak için sürdürülebilirlik kavramını hayatımıza entegre etmemiz gerekmektedir. Turizm kısa vadeden ziyade uzun vadeli düşünmeyi ve çalışmayı gerektirmektedir (Mercan, 2010:1). Bu sebeple korunmaya muhtaç tarihi özelliklere sahip bölgelerde gerçekleştirilen turistik faaliyetlerde sürdürülebilir turizmin ilkelerine uyum son derece önemlidir. Sürdürülebilir turizmin tarihi çevrelerde uygulanabilmesi için sürdürülebilir turizm planlamasının ilkelerine uymak gerekmektedir. Sürdürülebilir turizm planlaması ile hem çevresel değerlerin hem de turizmin sürdürülebilirliğinin belli bir program dahilinde bilinçli ve doğru hamlelerle sağlanması mümkün olabilecektir (Durak, 2010:1).

Bu tez çalışmasında Gümüşhane ili Süleymaniye Mahallesi'nde geçmişten günümüze hayata geçirilen turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir turizm planlaması ilkelerine uygun yürütülüp yürütülmediği paydaşların bakış açısıyla incelenmiştir. Bu bağlamda tezin araştırma sorusu “ Gümüşhane ili Süleymaniye Mahallesi'nde hayata geçirilen turizm faaliyetleri sürdürülebilir turizm planlamasına uygun mudur? olarak seçilmiştir.

Tez çalışmasında ilk olarak planlama kavramı ve turizm planlaması akabinde sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir turizm planlamasına ilişkin konular irdelenmiştir. Araştırmanın diğer bölümlerinde ise araştırmanın yöntemi açıklanarak, paydaş görüşmeleri sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiş, sonuç ve öneriler kısmı ile araştırma sonlandırılmıştır.

2. PLANLAMA KAVRAMI VE TURİZM PLANLAMASI

2.1. Planlama Kavramı ve Tanımı

İnsanlık tarihi boyunca var olan planlama, belirli amaçlara ulaşmak için yapılan eylemler bütünüdür. Giderek artan nüfus ve gelişen teknoloji, karşılıklı bağımlılığı ve karmaşık yapıyı büyük oranda artırarak farklı tür ve nitelikte planlama gereksinimlerine yol açmıştır. Planlama geleceğe yön vermek ve geleceği bugünden inşa etmektir. İleriyi görmeyi ve yaratıcı olmayı gerektiren planlama maddi ve insani kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılması amacına yöneliktir ve yapılması gereken faaliyetlerin sürekli olması gerekmektedir. Gerekli olan kontrolleri ve uygun zamanda gerekli gördüğü düzeltmeleri yapmaya olanak sağladığı için işlerin sistemli bir şekilde yürütülmesi açısından önemli ve vazgeçilmez bir faaliyettir. Planlama kavramı en genel anlamı ile geleceğe yönelik bir tasarım olması, belirli amaçlara ulaşmak için yapılması ve sistemli eylem dizisi oluşturması olmak üzere üç temel özelliğe sahiptir (Ersoy, 2007:10-13; İçöz, İlhan ve Var, 2019:73).

Yönetim sürecinin temel fonksiyonu olan planlama, amaçları ve amaçlara ulaşabilmek için hangi araç ve yöntemlerin nasıl kullanılacağını, ne zaman harekete geçileceğini ve bu sorumluluğu kimin üzerine alacağını belirtmek ve saptamaktır. Yani planlama mevcut durum ile varılması hedeflenen nokta arasında bir köprüdür (Değirmenci, 1994:2; Podol 1962:11).

Dredge (1999:774)'e göre planlama, bir topluluğun amaçlarını ve isteklerini yansıtan stratejik bir vizyon oluşturma ve uygulama sürecidir. Alpay (1990:13) planlamayı, sürekli değişkenlik gösteren bir yapısı olan çevremizde, yine kendileri de zaman içinde değişkenlik gösteren amaç ve geleceğe dönük hedeflerle, bu amaç ve hedeflere ulaşma yollarının seçeneklerini de gözetererek belirlemeyi amaçlayan bir sanat şeklinde tanımlamıştır. Robbins (1994:187) ise planlamayı amaçların tanımlanması, bu amaçlara ulaşmada gerekli genel stratejinin belirlenmesi, faaliyetlerin eşgüdümlemesi ve bütünleştirilmesini sağlamak için kapsamlı planlar hiyerarşisi geliştirilmesi şeklinde tanımlamıştır.

Dror (1973: 330)' a göre planlama, tercih edilen araçlarla hedeflere ulaşmaya yönelik, gelecekteki eylemler için bir dizi karar hazırlama sürecidir. Bu tanım yedi farklı unsur içermektedir. Bu unsurlar;

1. **Planlama bir süreçtir:** yani bir birim içinde yer alan ve sürdürülmesi için bir miktar kaynak ve enerji girdisi gerektiren sürekli bir faaliyettir.

2. **Hazırlık:** Planlama, büyük ölçüde diğer bazı organlar tarafından onaylanacak ve yürütülecek bir dizi karar hazırlama sürecidir.

3. **Bir dizi karar:** Planlama bir tur karar verme ve politika geliştirme olabilirken, bu konuda belirleyici özelliği bir seri kararlar ile ilgilenmesidir, bu da birbirine bağlı olan ve ardışık sistematik olarak alakalı kararların başlangıcıdır.

4. **Eylem kararları:** Planlama öncelikle eyleme yöneliktir ve saf bilgi, planlayıcıların gelişimi vb. gibi diğer amaçlara yönelik değildir.

5. **Geleceğe yönelik:** Tüm tanımlar, planlamanın geleceğe yönelik olduğunu kabul eder ve bu belki de planlamanın en önemli özelliğidir.

6. **Hedeflere ulaşmaya yönelik:** Planlama süreci, tanımlanmış hedeflere sahip olmadıkça ve gelecekteki eylem önerilerini gerçekleştirmeye yönelmedikçe işleyemez.

7. **Tercih edilen yollarla:** Planlama süreci, hedeflerimize ulaşmak için tercih edilen araçları önermeye, yani rasyonel süreçler temelinde tercih edilen araçlara yönelik seçim yapmaya yöneliktir.

Planlama, yalnızca bilinen olaylarla ilgili izlenecek yolu belirlemekle kalmaz, bununla beraber ileride meydana gelebilecek sorunların araştırılmasını da kapsar. Planlama işlevinin yaygınlığı genellikle tam olarak takdir edilmez (Koontz ve O'donnell, 1955:430). Doğru bir planlamanın yapılabilmesi planlama sürecinin doğru kararlaştırılmasına ve yönetilmesine bağlıdır. Tortop vd. (2007:114-115) planlama sürecinin aşamalarını aşağıdaki gibi sıralamıştır;

- Amaçların belirlenmesi
- Amaçlara ulaştıracak varsayımların belirlenmesi
- Alternatiflerin belirlenmesi
- Alternatiflerin karşılaştırılması
- Alternatifler arasında en uygun olanının seçilmesi
- Alt planların yapılması
- Hazırlanan planların uygulamaya konması ve uygulamaya devam edilmesi

2.2. Planlamanın Amacı ve Önemi

Çok boyutlu bir faaliyet olan planlama bütünleştirici olmayı amaçlar. Planlama geçmiş, şimdiki zaman ve gelecekle ilgilidir (Rose, 1984:45). Olalı (1982:65) planlamanın temel amacının, ulusal hasılayı maksimum seviyeye çıkarmak, dengeli gelişmeyi ve düzenli bir büyümeyi gerçekleştirmek olduğunu belirtmiştir.

Sürekli değişen çevre koşulları planlamaya verilen önemi artırmıştır ve bu değişimden dolayı planlamaya ihtiyaç duyulmaktadır (Değirmenci 1994:3). Planlama, bize nereye gideceğimizi söyler, yön verir ve tahminler hazırlayarak belirsizlik riskini azaltır. NCERT (2023) planlamanın önemini altı madde ile vermiştir;

- **Planlama yön verir:** Planlama, işin nasıl yapılacağını önceden belirterek eylem için yön sağlar. Planlama, amaç veya hedeflerin açıkça ifade edilmesini sağlar.

- **Planlama, belirsizlik risklerini azaltır:** Planlama, gerçekleştirilecek görevlere önceden karar vererek, değişiklikler ve belirsiz olaylarla başa çıkmanın yolunu gösterir. Değişiklikler veya olaylar ortadan kaldırılamaz ancak önceden tahmin edilebilir ve bunlara yönelik önlemler geliştirilebilir.

- **Planlama, savurgan faaliyetleri azaltır:** Karışıklığı ve yanlış anlaşılmayı önlemeye yardımcı olan planlama, düşünce ve eylemde netlik sağladığından, işlerin aksamadan sorunsuz bir şekilde yürütülmesini sağlar.

- **Planlama yenilikçi fikirleri teşvik eder:** Planlama, yönetimin ilk işlevi olduğundan, yeni fikirler somut planlar şeklini alabilir. İşletmenin büyümesine ve refahına yol açan gelecekteki tüm eylemlere rehberlik ettiği için yönetim için en zorlu faaliyettir

- **Planlama karar vermeyi kolaylaştırır:** Planlama, hedefler belirlemeyi ve gelecekteki koşulları tahmin etmeyi içerir, böylece rasyonel kararlar almaya yardımcı olur.

- **Planlama, kontrol için standartlar oluşturur:** Planlama, hedeflerin belirlenmesini içerir. Gereken düzeltici eylemin niteliği, standarttan sapmaların boyutuna bağlıdır. Bu nedenle planlama, kontrolün temelini oluşturur.

Planlamanın diğer tüm işlevlerden mantıksal olarak önce gelen birincil yönetsel işlev olduğuna görüşü hakimdir, çünkü planlama olmaksızın organize edilecek faaliyetler olmaz (Koontz ve O'donnell, 1955:429). Planlamaya her alanda ihtiyaç duyulmaktadır.

2.3. Turizm Planlaması

Turizm planlaması, en basit tanımıyla genel planlama kavram ve yaklaşımlarının turizm sektörüne uygulanmasıdır (Inskeep, 1991:25). Pearce (1989)'a göre turizm planlaması, turizmin insan refahına ve çevreye katkısının en üst düzeye çıkarılmaya çalışıldığı, araştırma ve değerlendirmeye dayanan bir süreçtir (aktaran Mercan, 2010:41). Olalı (1982:65) ise, planlamayı, turizm sektöründe ulaşılmak istenen hedeflerin, bu hedeflere ulaşmak için kullanılacak kaynakların ve alınacak önlemlerin belirlenmesi şeklinde tanımlamıştır.

Turizmde planlama çok çeşitli nedenlerden dolayı önemlidir. Başlangıçta, turizm planlaması sınırlı ve yerleştirilmiş bölgelere özgüken turist hareketliliği ile daha geniş bölgesel hatta ulusal alanlara yayılmıştır. Bu durum planlamayı gerekli hale getirmiştir. Turizm planlaması kaynakları korurken, aynı zamanda bu kaynakların uygun yönetim yoluyla yerel nüfusa sağlanabilecek faydaları en üst düzeye çıkarmayı amaçlamalıdır. Bu da iyi bir turizm geliştirme ve yönetim planıyla yapılabilir. Turist tercihlerinin zaman içerisinde değişmeye eğilimli olması da göz önüne alındığında, planlama hem yeni turistik yerlerin geliştirilmesine hem de gerektiğinde turistlerin terk etmeye başladığı yerleşik yerlerin ekonomik olarak yeniden düzenlenmesine yardımcı olabilir. Planlamanın ortak amacı, olası talep kalıplarını tahmin etmek ve arzı bu taleplerle eşleştirmeye çalışmaktır. Ayrıca, fiziksel gelişim ve hizmet sunumu üzerinde uygun kontrollerin yapılması hem ev sahibi hem de ziyaretçi memnuniyetini en üst düzeye çıkarmasına olanak sağlayacaktır. Etkili planlamanın uygulanmasının turizm ürününü fayda sağlayacak şekilde geliştirdiğine dair birçok bilgi vardır (Williams, 1998:129-131).

İçöz, İlhan ve Var (2019:74) turizm planlamasının başlıca nedenlerini aşağıdaki gibi sıralamıştır;

- Bölgede turizmin kontrolsüz gelişmesini önlemek,
- Arazi kullanımını olumlu olarak geliştirmek,
- Çevrede pozitif değişme yaratmak,
- Toplumsal kültürde olumlu değişme yaratmak,
- Bölgede taşıma kapasitesinin zorlanmasının önüne geçmek,
- Aşırı turist sayısını sınırlandırmak,
- Hizmet kalitesinde düşmeyi önlemek.

Turizm planlamasına duyulan ihtiyaç, diğer kalkınma kaygıları kadar bariz bir şekilde göze çarpmıyor olabilir. Turizm faaliyetlerinin gelişmesi ve giderek artmasıyla birlikte birçok sorun ortaya çıkmıştır. Bunların en önemlilerinden biri ise, yetersiz planlama ile çevreye verilen tahribattır. Turizm planlamasının yetersizliği; doğal ve kültürel kaynaklar, sahil kirliliği, toprak erozyonu, yaban hayatı için tehditler ve doğal bozulmalara yol açmıştır. Bunlar ve diğer pek çok konu, yeni planlama girişimleri ve eylemleri oluşturmak için yeterli neden teşkil etmektedir (Gunn ve Var, 2002:8). Bu bağlamda turizm planlamasının daha dikkatli ve ayrıntılı olarak yapılması gerekmektedir

2.3.1. Turizm Planlamasının Amaçları

Turizm planlaması, bir ülkenin veya bölgenin genel kalkınma stratejisinin bir parçasıdır ve genel stratejik amaca hizmet eder. Bundan dolayı turizm planlamasının genel amacı, ulusal ekonomiyi ve sosyal kalkınmayı sağlayarak, turizmi, planlı ve sistemli bir şekilde geliştirmektir. Turizm bölgelerinin gelişim evreleri ve turizm planlarının belirlenmesinde aşağıdaki gerekliliklere dikkat edilmelidir (Chen, Lu ve Ng, 2015:186-187):

1. Turizm planlamasında üç süreç takip edilmelidir; planlamanın koordine edilmesi, birbiriyle ilişkili olması ve ulusal, bölgesel ve yerelin karşılıklı olarak sınırlandırılması. Ulusal turizm planlaması, yerli ve yabancı turistlerin talepleri ve turizmin ülke ekonomisindeki yeri ve rolü; amacı, bölgesel ve yerel planlama yoluyla uygulanmaktadır. Alt düzey planlama, ulusal veya bölgesel turizm planlamasında ortaya konulan amaç ve gereklilikleri karşılamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle, turizm planlamasının farklı düzeylerini uygun şekilde koordine etmek ve dengelemek temel bir gerekliliktir.

2. Turizm planlamasının bir başka amacı; turizm yönetimi için stratejik yönler ve karşı önlemler sağlamak amacıyla doğal kaynaklarına karşılık gelen bir dizi yapısal dönüşüm modu oluşturmaktır. Planlama hem doğa kanunlarına uymalı hem de insanların amaç ve gereksinimlerini karşılamalıdır. Turist karşılama hedefi, turist odaklı arz kapasitesi, turistlerin talepleri ve mevcut doğal kaynakların ölçeği ve kalitesiyle uyumlu olmalıdır. Bölgesel ve yerel turizm planlamasında önerilen alım ve tedarik planları, yerel turist pazarı ve doğal kaynak yapısıyla uyumlu olmalıdır. Turizm planlamasının her seviyesi, doğal kaynak yapısı, turist pazarında bölgeye uygun bir dönüşüm yapısı oluşturmalıdır.

3. Turizm planlaması, bölgesel avantajları tamamen devreye sokarak, zayıf yönleri ortadan kaldırarak ve güçlü yönleri geliştirerek turizm ekonomisini en üst seviyeye çıkarmayı amaçlar. Turizm planlamasının, itici faktörler ve engelleyici faktörlerin etkilerini göz önünde bulundurarak, turizm talep ve arzını daha iyi dengelemek için yerel koşullar doğrultusunda turizm geliştirme hedefleri ve karşı önlemleri formüle etmesi gerekir. Bölgesel sistemin bütünleşik etkisini devreye sokmak ve turizm ekonomisinin gelişimini hızlandırmak turizm planlamasının karşılaması gereken temel amaçlardan biridir.

Turizm planlamasının önemli bir diğer amacı, tüm turizm gelişimini bir topluluğun sosyal ve ekonomik yaşamına entegre etmektir (Gunn ve Var, 2002:22).

Olalı (1982:67-68) makro düzeyde turizm planının amaçlarından şu şekilde bahsetmiştir;

1) Temel hedefler:

- Turizmin, ülke ekonomisi ve sosyal kalkınmasında hızlandırıcı ve sürükleyici bir sektör olmasını sağlamak.

- Turizmde niteliksel ve niceliksel bir gelişmeyi sağlamak ve bu amaç doğrultusunda turistik tanıtma stratejilerini belirlemek.

- Turizmin milli gelir ve istihdama katkısını artırmak ve meta-ekonomik avantajları artırırken dezavantajları azaltmak.

- Turistik altyapı ve üstyapının önceliklerini belirlemek ve turizmin bölgesel kalkınmaya etkisinden yararlanmak.

2) Turizmin gelişme hedefleri doğrultusunda turistik arz ve talep dengesini sağlamak.

3) Plan dönemi sonunda ulaşılabilecek dış ve ulusal turizm talebini tahmin etmek.

4) Turizmin ödemeler dengesine olan net katkısını hesaplamak.

5) Dış ve ulusal turizmin niceliği ve niteliğine göre öngörülen turistik yatırım ve arzı hesaplamak.

6) Konaklama sektörünün doluluk oranlarını tahmin etmek.

7) Turizm için öngörülen alt ve üstyapı finansman hacmini saptamak.

8) Turizm sektörü için zorunlu iş gücünü hesaplamak.

9) Turizm mevsiminin uzatılmasına olanak veren sosyal turizme ait önlemler sayesinde ulusal turizmin gelişmesini tahminlemek.

10) Satış geliştirme faaliyet programları ile yabancı turist talebinin gelişmesi arasındaki ilişkileri belirlemek.

11) Turistik hizmetlerin ve malların fiyat politikasını saptamak.

12) Ülkenin farklı bölgelerinin gelişme oranlarını dengelemek, genel arazi kullanımını politikasına uyacak biçimde turistik gelişme alanları tayin etmek.

13) Doğal ve kültürel varlıkları korumak.

14) Turistik çoğaltmanı tahminlemek.

2.3.2. Turizm Planlamasının Önemi

Turizm faaliyetlerinden optimal fayda sağlayabilmek ve turizmden kaynaklanacak sorunlara çözüm üretebilmek için, iyi düşünülmüş ve dikkatli şekilde yapılmış turizm planlamasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda Batman ve Cömert (2002:133-134)

turizm planlamasının öneminden şu şekilde bahsetmiştir (aktaran, Meydan Uygur ve Sarı, 2021:20-21);

- Turizm planı ve geliştirme programları gelişmekte olan birçok bölgede turizm sektörünün geliştirilmesi için kılavuz olacaktır.
- Planlama sürecinde, sosyokültürel ve çevresel konulardan ödün vermeden, turist pazarları ve sunulan ürünler arasında uyum sağlanmalıdır.
- Turizm planlamasının, entegre ve dikkatlice yapılması birçok fayda ve ekonomik yarar sağlayacaktır. Dolayısıyla turizm planlaması olmadan, turizmin getireceği faydalardan tam olarak yararlanılmaz ya da ekonomik sorunlar doğabilir.
- Planlama ile turizmin olumsuz etkileri en aza indirebilir ve sağladığı faydalar en üst düzeye getirebilir. Turizmin sosyal ve kültürel sorunları önleyen bir araç olarak kullanılabilmesi ancak bir turizm gelişme politikası ve planlaması sayesinde mümkündür.
- Turistik talepler fiziksel çevrede olumsuz etkilere yol açabilir. Dikkatli bir planlama ile, çevreye zarar vermeyen ve optimal fayda sağlayan bir turizm türü belirlenerek turizmin çevresel koruma amaçlarının gerçekleşmesi sağlanır.
- Kültürel ve doğal kaynakların korunması turizm planlaması ile sağlanır.
- Değişen pazar eğilimleri ve diğer durumlara bağlı olarak zaman içerisinde turizm türleri de değişiklik gösterir. Popülerliğini kaybetmiş veya kötü gelişim gösteren destinasyonlar doğru planlama ile değişime açık hale getirilerek yeni turizm alanları oluşturulabilir.
- Turizmin gelişimi, işgücü için uygun eğitim ve öğretime ihtiyaç duyar. İşgücü ihtiyaçlarını karşılamak dikkatli planlama ve programlama ile özel eğitim kuruluşlarını gerektirmektedir.
- Özel örgütsel yapılanmaların, pazarlama stratejilerinin, tutundurma programlarının, yasal ve finansal önlemlerin alınması, kontrollü turizm gelişimi ile entegre planlama sürecinin turizm politikası ve gelişimiyle yakından ilişkili olmasını sağlamak için gereklidir.
- Planlama, kamu ve özel sektörün yatırım planları için önemli olan projelere rasyonel bir taban oluşturur.

Bir destinasyonun yeni trendlere, değişen pazarlara ve rekabetçi pazar ortamına uyum sağlayabilmesi önemli bir gerekliliktir ve turizm planlama sürecinde bu gereklilikler dikkate alınmaktadır. Bu nedenle turizmin iyi planlandığı destinasyonlar genellikle pazarda rekabet avantajına sahiptir. Planlama çabaları turizmin sürdürülebilirliğini amaçlamaktadır. Bununla birlikte turizm ürün ve hizmetlerinin kalitesinin garantilenmesi de destinasyona maksimum fayda sağlayacaktır. İyi bir

planlama ile yalnızca kâra odaklanan kısa vadeli hedefler geçersiz kılınacak ve tüm toplum için fayda sağlayacaktır. İyi bir turizm planlaması bir destinasyona birçok avantaj sağlamaktadır ve avantajlardan birkaçı aşağıdaki gibidir (Edgel vd., 2008:298);

- Politika ve planlama yakından ilişkidir. Dolayısıyla turizm planlaması bir bölgenin turizm politikasını güçlendirmektedir.
- Turizm planlaması verilen konunun amaç ve hedeflerine odaklanmış mantıksal düşünmeye yönelik bir çabadır.
- Bir bölgenin turizm ürününün envanterinin çıkarılmasından, kalkınma planına kadar birçok adımı içeren turizm planlaması bütünleştirici bir süreçtir.
- Turizm planlaması, çevreyi koruyarak ve yerel sakinlerin yaşam kalitesini iyileştirerek ekonomik hedeflerin dengelenmesini sağlar.
- Stratejik turizm planlaması ise süreç boyunca kalite, verimlilik ve etkinliği vurgular.

Turizm planlaması, turizm endüstrisinin yanı sıra kamu ve özel sektör için de önemlidir. Çünkü plansız ortaya çıkan her gelişme daha sonrasında mevcut kaynakların israfına neden olarak birçok felakete yol açabilir. Bu durum sosyal ve çevresel sorunlara yol açarken destinasyonlar içinde turist kaybı oluşturur. Sistemli bir planlama olmadan başarı sağlanamaz. Turizm dolaylı ve dolaysız bir şekilde farklı sektörleri de içinde barındıran karmaşık bir endüstridir. Farklı endüstrileri koordine ederek turizm sektörüne sağlanan fayda ve zararların belirlenmesi açısından da turizm planlaması oldukça önemlidir. Planlama başlıca, sürdürülebilirlik, koruma, altyapı, ulaşım, tahmin, bilgi teknolojisi, insan kaynakları, taşıma kapasitesi, çevre, güvenlik gibi konulara büyük önem vermektedir. Bu alanlarda planlama ve koordinasyon eksikliği turizmi olumsuz etkileyebilir. Bu konularsa turizm planlaması da oldukça önemlidir çünkü turizm politikaları planlama yapılırken yapılmaktadır. Bu politikalar da sektörün sorunsuz işlemesi için hayati önem taşımaktadır. Turizm planlama sürecinin bir parçası olan veri veya bilgi toplama, hükümete bu düzenlemeleri ve mevzuatları çıkarmada yardımcı olur (Wariboko, 2016:29-30). Bu bilgiler doğrultusunda, iyi bir planlama yapılmadan turizmin sağlıklı ve sürdürülebilir gelişiminden bahsedilemeyeceğini söylemek yanlış olmaz.

2.3.3. Turizm Planlamasının Türleri

Turizm planlaması türleri, turizm planlaması yaklaşımlarının çeşitliliğine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda turizm planlaması türlerinden (İçöz, İlhan ve Var, 2019:95);

- Kapsadığı döneme göre: uzun, orta ve kısa vadeli turizm planlaması,
- Örgütsel yapısına göre: entegre ve sektörel turizm planlaması,
- Kapsadığı mekâna göre: uluslararası, ulusal, yerel ve bölgesel olarak üç ana başlıkta, dokuz tür şeklinde bahsetmek mümkündür.

2.3.3.1. Kapsadığı Döneme Göre Turizm Planları

Kapsadığı döneme göre sınıflandırılan bu tür turizm planlaması, kısa, orta ve uzun dönemli turizm planlaması olarak üçe ayrılmaktadır. *Kısa dönemli turizm planlaması*, bir veya iki yıllık süreli, politik ve ekonomik fizibiliteleri tamamlanmış ve karara bağlanmış yatırım programlarını kapsar. *Orta dönemli turizm planlaması* taktiksel planlama olarak da adlandırılır. Üç ila altı yıllık bir dönemi kapsayan orta dönemli planlama, turizm alanında yaygın olarak kullanılmaktadır. *Uzun dönemli turizm planlaması*, stratejik veya perspektif planlama olarak da bilinen uzun dönemli planlama genellikle 10 ila 25 yıllık dönemleri kapsar. Ayrıca bu planlama çeşidi orta dönemli planların hazırlanması ve uygulamasında da rehberlik etmektedir (WTO, 1978 aktaran, İçöz, İlhan ve Var, 2019:96).

2.3.3.2. Örgütsel Yapısına Göre Turizm Planları

Örgütsel yapısına göre turizm planları, entegre ve sektörel turizm planlaması şeklinde ikiye ayrılır. *Entegre turizm planlaması*: yerel, bölgesel ve ulusal planlama süreçlerinin tüm aşamaları ve ekonominin turizm ile ilişkili diğer sektörleri arasında daha iyi uyum sağlamayı amaçlayan bir planlama yaklaşımıdır. *Sektörel turizm planlaması*: bu planlama türü, inşaat, imalat, tarım, ulaştırma ve turizm gibi ulusal ekonominin değişik sektörlerinin birbirlerinden ayrı olarak planlamasını kapsamaktadır. Bu bağlamda turizm ekonominin diğer sektörleriyle bütünleştirilmeden ayrı olarak planlanır (WTO, 1978 aktaran, İçöz, İlhan ve Var, 2019:96-97).

2.3.3.3. Kapsadığı Mekâna Göre Turizm Planları

Kapsadığı mekâna göre turizm planlaması ise uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel turizm planlaması olarak dörde ayrılır. *Uluslararası turizm planlaması*, birkaç ülkenin ortak turizm planlamalarını kapsamaktadır. Bu bağlamda uluslararası turizm planlaması, bir veya daha fazla ülkenin coğrafi sınırlarını aştığı için uluslararası düzeydedir. *Ulusal turizm planlaması*, ülke düzeyinde yapılan turizm planlamasını kapsamaktadır. *Bölgesel turizm planlaması*, aynı ülkenin bir ya da birkaç bölgesinin eş zamanlı turizm planlamasıdır. Yerel turizm planlaması ise, bir veya birkaç köy veya

beldenin herhangi bir mekân ya da mekân birimlerine ait planlamadır (WTO, 1978 aktaran, İçöz, İlhan ve Var, 2019:98-102).

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

Çalışmanın bu bölümünde, sürdürülebilirlik kavramı, sürdürülebilir gelişim kavramı, sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir turizm planlaması kavramları incelenmektedir.

3.1. Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Gelişme

Sürdürülebilirlik biyolojik olarak, neslin tükenmesini engellemek, hayatta kalmak ve üremek için yaşamak şeklinde tanımlanırken, ekonomik olarak; istikrarsızlıklara ve kesintilere karşı korunmak ve aksamalardan çöküşlerden kaçınmayı ifade eder. Bununla birlikte sürdürülebilirlik, temelinde zamansallık ve uzun ömürlülükle ilgilidir (Costanza ve Patten, 1995:194). Sürdürülebilirlik, insan ve doğanın üretken bir uyum içinde var olabileceği, şimdiki ve gelecek nesillerin sosyal, ekonomik ve diğer gereksinimlerini karşılamaya izin veren koşulları yaratmak ve sürdürmek şeklinde tanımlamıştır (Executive Order 13514, 2009:12; National Research Council, 2011:3). Özmehmet (2005:11-12) sürdürülebilirlik kavramının yeni olmadığını, çevre, insan ve şimdiki neslin gelecek nesillere karşı sorumlulukları arasındaki ilişkiyi tanımlayan yeniden adlandırılmış bir anlatım olduğunu belirtmiştir.

Iso (2008:5) sürdürülebilirliği, insanların faaliyetlerini bir bütün olarak ekosistemin işlevlerini koruyacak şekilde yürütmesini gerektiren bir durum şeklinde tanımlamış ve sürdürülebilir kalkınma konusunun geniş ve küresel bir mesele olduğunu, bu nedenle tüm toplulukları ve ilgili tarafları kapsadığını ifade etmiştir. Sürdürülebilir kalkınma terimi kamusal tartışmalarda ve bilimsel literatürde çeşitli ve gelişen anlamlarla kullanılmıştır (National Research Council, 1999:21), ve sürdürülebilir kalkınma için uluslararası platformlarda çeşitli adımlar atılmıştır.

Tablo 1. Uluslararası platformlarda sürdürülebilir kalkınma için düzenlenen zirve ve konferanslar

1972	Stockholm Konferansı
1987	Ortak Geleceğimiz Raporu
1992	Rio Zirvesi
1996	Habitat II Zirvesi
1997	Rio+5 Zirvesi
2002	Johannesburg Zirvesi
2012	Rio+20 Zirvesi
2015	Gündem 30

Sürdürülebilir gelişme kavramının temelleri ilk defa 1972 Stockholm Konferansı'nda atılmıştır. Birleşmiş Milletler tarafından, 113 ülkenin katılımıyla Stockholm' de yapılan İnsan ve Çevre Konferansı ile çevrenin korunması ve geliştirilmesi konusu ilk kez tartışılmıştır. Konferansta insan çevresinin korunmasının ve iyileştirilmesinin, tüm dünyada insanların refahını ve ekonomik kalkınmayı etkileyen önemli bir konu olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte çevre ve ekolojik sorunlar uluslararası bir önem kazanmış ve birçok ülkenin çevre politikalarını etkilemiştir (McCool ve Bosak, 2016:22; Özmehmet, 2005:14). Yaklaşık olarak Stockholm Konferansı ile aynı zamanlarda, Roma'da bir grup ünlü bilim adamı ve ilgili vatandaşlar endişe verecek derecede büyüyen küresel çevre krizini incelemek amacıyla toplanmıştır. Roma Kulübü olarak anılan bu grup, sanayi toplumunun, 1960'larda ve 1970'lerde tanık olunan türde bir ekonomik büyümeyi desteklemeye devam etmesi halinde, ekolojik sınırların çoğunu birkaç on yıl içinde aşacağını vurgulayan kapsamlı bir rapor hazırlamıştır (Mebratu, 1998:500-501).

Sürdürülebilir gelişmenin tanımı ise ilk olarak 1987 Birleşmiş Milletler Dünya ve Çevre Kalkınma Komisyonu tarafından, Brundtland Raporu olarak da bilinen, "Ortak Geleceğimiz Raporu'nda" yapılmıştır. Rapora göre sürdürülebilir gelişme, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden, bugünün ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bu kavram, özellikle dünyadaki yoksulların temel ihtiyaçlarına öncelik verilmesi, teknoloji ve sosyal örgütlenmenin çevrenin mevcut ve gelecekteki ihtiyaçları karşılama yeteneği üzerindeki etkisine sınırlamalar getirilmesi fikri olmak üzere içinde iki temel kavram barındırır (WCED, 1987:43).

Hazırlıkları iki yıl süren ve 1992'de Rio'da gerçekleştirilen Rio Konferansının, temeli Stockholm Konferansı'na dayanmaktadır. Sivil toplum örgütlerinin yoğun katılımı ile gerçekleştirilen Rio konferansının uluslararası çevre hukukunun gelişiminde önemli katkıları bulunmaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler Rio konferansında farklı görüşler belirtmiştir. Atmosferin korunması konusunun da ele alındığı bu konferans sürdürülebilir kalkınmayla ilgili iki uluslararası anlaşma, iki bildiri ve bir ana eylem planı ile sonuçlanmıştır (Rezafar, 2011:35-36; Yönten, 2007:64).

Habitat I'den yirmi yıl sonra gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansının ikincisi (Habitat II) Haziran 1996'da İstanbul'da yapılmıştır. Şehir ve kasaba zirvesi olarak da adlandırılan Habitat II'nin amacı, herkes için yeterli konut ve değişen dünyada yaşanabilir (sürdürülebilir) insan yerleşimleri olmak üzere tüm ulusları ilgilendiren iki ana temanın ele alınmasıdır (UN, 1996). İlki 1976'da Vancouver'da düzenlenen Habitat II, Habitat I ile ilgili değişim ve ilerlemenin

işaretiydi. Bununla birlikte Habitat II zirvesi, Habitat I'den kalan konulara ek olarak Rio konferansının temel gündemleri olan biyolojik çeşitlilik ve iklim değişiklikleri konularını da kapsamaktaydı. Habitat II, milenyuma yakın, gelecekteki etkili ilerleme arzuları ile politika ve programatik ikilemlerin durumunun bir göstergesidir. Bu zirvenin gündem ve amaçları, 1986 sonrası politika geliştirme tarihleri, araştırma programları ve değişen uluslararası politik ekonomi ile ilgiliydi (Arlı, 2010:374; Pugh, 1997:1541).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından özel bir oturumda yapılması kararlaştırılan 1997 Rio+5 zirvesi, 1992'de yapılan Rio Zirvesinden sonra geçen beş yıllık sürenin bir değerlendirmesi niteliğindedir. Haziran 1997'de New York'ta, Genel Kurul'un 19. Özel Oturumu toplandı ve Rio Dünya Zirvesi'nden sonraki beş yıl içinde Gündem 21'in hedeflerine ulaşma zorluğunu üstlenmede ülkeler, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum tarafından kaydedilen ilerlemeyi gözden geçirdi (UN, 1997).

Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi, Güney Afrika, Johannesburg'da 26 Ağustos ve 4 Eylül 2002 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu zirve Rio+10 zirvesi olarak da bilinmektedir. Johannesburg Konferansının amacı 1992 Rio Konferansının on yıllık değerlendirilmesi niteliğindedir. Johannesburg Konferansına devlet temsilcileri, ev yerel yöneticileri, sivil toplum örgütleri ve özel sektör kuruluşlarından temsilciler katılım sağlamıştır. Böylelikle Johannesburg Konferansına diğer gerçekleştirilen konferanslardan daha fazla katılım olmuştur. Birkaç gün süren görüşmelerin ardından su, enerji, sağlık, tarım, biyolojik çeşitlilik ve diğer endişe alanlarıyla ilgili kararlarla konferans sonuçlanmıştır (Arat vd., 2002; Bozlağan, 2005:1024-1025; UN, 2002).

Rio +20 Zirvesi diğer adıyla Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı, ilk yapılan Rio Zirvesinin 20. yılında sürecin nasıl devam ettiğinin değerlendirilmesi için 2012 yılında Rio de Janeiro'da gerçekleştirilmiştir. Konferansta temel olarak sürdürülebilir kalkınmanın geliştirilmesi için net, uygulamaya ilişkin siyasi belgeleri belirlemeye odaklanılmıştır. Bu bağlamda konferansta, sürdürülebilir kalkınma konusunda etkili olan politik kararlar yeniden değerlendirilerek gelişmelerin ortaya konması, o zamana kadar yapılan tüm zirve ve konferansların eksiklerinin saptanması ve ortaya çıkan fırsat ve tehditlerin belirlenmesi amaçlanmıştır (Çalık, 2014:18; Güngör ve Vural, 2021:140).

Birleşmiş Milletler tarafından 2015'te sürdürülebilir kalkınma için Gündem 2030 toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda da diğer toplantı ve zirvedekilerle benzer hedefler ortaya çıkarılmıştır. Ancak Gündem 2030 diğer toplantılardan, toplumsal

cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadınların ve kız çocuklarının toplumdaki konumlarının güçlendirilmesi hedefi ile farklılaşmaktadır (Güngör ve Vural, 2021:140).

3.2. Sürdürülebilir Turizm

Turizmin artan etkileri, destinasyonlarda ve sistemlerde bir dizi belirgin ve potansiyel soruna ve çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik sorunlara yol açarak, kalkınma, planlama ve politikalarda alternatif ve daha çevre dostu uygulamalara ihtiyaç yaratmıştır. Böylelikle sürdürülebilirliğin turizme uygulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. 1980'lerin sonlarında ve Rio Konferansı'nın ardından akademisyenler, planlamacılar ve aktivistler sürdürülebilir gelişme kavramını turizme uygulamaya başladılar. Bilimsel bir makale başlığında "sürdürülebilir turizm" terimi ilk olarak 1990'da J.J. Pigram tarafından kullanılmıştır. 1993'te yeni bir dergi olan The Journal of Sustainable Tourism yayına girdi. Başlangıçta sürdürülebilir turizm içinde sosyal adalet unsurlarını, ölçek hususlarını ve çevresel etkiye duyarlılığı kapsayan belirli bir turizm biçimi olarak görülüyordu ve böylelikle sürdürülebilir turizm, eko turizm kavramı ile yakından ilişkilendiriliyordu. Ancak ekoturizm sosyal düzen ile ilgiliyken sürdürülebilir turizm, uygulanabilir bir turizm endüstrisinin sonuçlarıyla daha fazla ilgileniyordu. Bu bağlamda, sürdürülebilir turizm genellikle küçük işletmelerin alanı olarak görülüyordu ve daha büyük ölçekli, daha "kitlesele" turizm biçimlerine karşıydı (McCool vd., 2013:216; Saarinen, 2006:1121).

Sürdürülebilir turizm fikri, sosyokültürel ve ekonomik ihtiyaçların yanı sıra ekolojik çevresel çıkarları da dikkate alan bir planlama, geliştirme ve yönetim yaklaşımını temsil eder (Mansfeld ve Jonas, 2006: 583). Sürdürülebilir turizm, aslında sürdürülebilir kalkınma fikrinin turizm sektörüne uygulanmasıdır. Yani sürdürülebilir turizm, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerinden ödün vermeden günümüzün ihtiyaçlarını karşılayan turizm gelişimi olarak tanımlanabilir. Sürdürülebilir turizm temelinde olumsuz etkilerin en aza indirilmesini ve olumlu etkilerin en üst düzeye çıkarılmasını içerir (Weaver, 2005:10).

Bramwell ve Lane (1993:2)'e göre sürdürülebilir turizm, turizm sektörü, ziyaretçiler, çevre ve ev sahipleri arasındaki karmaşık etkileşimlerin oluşturduğu gerilim ve sürtüşmeyi azaltmayı amaçlayan, doğal ve insan kaynaklarının uzun vadeli kullanımı ve kalitesi için çalışmayı içeren olumlu bir yaklaşımdır. Yurtsal (2019:62) sürdürülebilir turizmi, doğal ve kültürel çevreye hassas, biyoçeşitliliği korumayı amaç edinmiş, gelecek kuşakları turizme kazandırmayı hedefleyen, uzun vadeli düşünen ve yerel toplumlara destekleyen bir anlayış şeklinde tanımlamıştır. Genel olarak sürdürülebilir

turizm kültürel bütünlüğü, ekolojik süreçleri, biyolojik çeşitliliği ve yaşam destek sistemlerini koruyarak ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçların karşılanabileceği kaynakların yönetimi şeklinde tanımlanabilir (Tsaur ve Wang, 2007:128).

Sürdürülebilir turizm kavramı, sürdürülebilir gelişim ilkelerine dayalı turizm anlamına gelmektedir ve bu kavramın temel amacı tüm turizmi daha sürdürülebilir hale getirmektir. Sürdürülebilir turizm kavramı bir turizm türünü değil, turizm durumunu ifade eder. Yani sürdürülebilir turizm her tür destinasyonda tüm turizm biçimlerine uygulanabilir. Sürdürülebilirlik ilkeleri, turizm gelişiminin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel yönlerini ifade eder ve uzun vadeli sürdürülebilirlik için bu üç boyut arasında uygun bir denge sağlanmalıdır. Bu nedenle, sürdürülebilir turizmde şu hususlara dikkat edilmelidir (UNEP ve WTO, 2005: 11-12);

- Çevresel kaynakların en iyi şekilde kullanılması, temel ekolojik süreçlerin sürdürülmesi ve doğal kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin korunması,
- Ev sahibi toplulukların; sosyo-kültürel değerlerine saygı gösterilmesi, yerleşik ve yaşayan kültürel miraslarını ve geleneksel değerlerini korunması ve kültürler arası anlayış ve hoşgörüyü katkıda bulunulması,
- Ev sahibi topluluklara istihdam ve gelir fırsatları sunulması, ekonomik faydaların tüm paydaşlara eşit şekilde sağlanması, yoksulluğun azaltılmasına katkıda bulunması ve uygulanabilir, uzun vadeli ekonomik operasyonlar sağlamalıdır.

UNEP ve WTO (2005:18-19) sürdürülebilir turizmin 12 temel amacı olduğunu ve bu amaçların herhangi bir öncelik sıralaması olmadan her birinin eşit şekilde önemli olduğunu belirtmiştir. Bu 12 temel amaç şu şekildedir;

- **Ekonomik süreklilik:** turizm destinasyon ve işletmelerinin, uzun vadede gelişim ve fayda sağlamanın devamlılığı için uygulanabilirliğini ve rekabet gücünü sağlamak
- **Yerel refah:** turizmin ev sahibi destinasyonun ekonomik refahına katkısını en üst düzeye çıkarmak.
- **İstihdam kalitesi:** cinsiyet, ırk, engellilik vb. şekilde ayırım yapmadan, ücret düzeyi, hizmet koşulları ve herkesin erişip kullanabileceği şekilde turizm tarafından yaratılan ve desteklenen yerel işlerin sayısını ve kalitesini güçlendirmek.
- **Sosyal eşitlik:** sınıf farkı gözetmeksizin turizmden elde edilen ekonomik ve sosyal faydaların alıcı toplumun genelinde yaygın ve adil bir şekilde dağıtılması
- **Ziyaretçi memnuniyeti:** ziyaretçiler arasında herhangi bir ayırım yapmadan herkese açık, güvenli, tatmin edici bir deneyim sağlamak.

- **Yerel kontrol:** diğler paydaşlarla istişare ederek, kendi bölgelerinde turizmin yönetimi ve gelecekteki gelişimi ile ilgili planlama ve karar alma süreçlerine, yerel toplulukları dahil etmek ve güçlendirmek.

- **Toplum refahı:** yerel toplulukların yaşam kalitesini korumak ve güçlendirmek, her türlü sosyal bozulma veya sömürüden kaçınmak.

- **Kültürel zenginlik:** ev sahibi toplumun tarihi mirası, otantik kültürü, gelenekleri ve ayırt edici özelliklerine saygı duymak ve geliştirmek.

- **Fiziksel bütünlük:** kentsel ve kırsal çevrenin, fiziksel ve görsel açıdan bozulmasından kaçınmak, kalitesini sürdürmek ve geliştirmek.

- **Biyolojik çeşitlilik:** doğal yaşam alanlarının ve yaban hayatının korunmasını desteklemek ve bunlara verilen zararı en aza indirmek.

- **Kaynak verimliliği:** turizm hizmetlerinin geliştirilmesi ve işletilmesinde kıt ve yenilenemeyen kaynakların asgari düzeyde kullanılmasını sağlamak.

- **Çevresel saflık:** çevre kirliliği ve atıkların en aza indirilmesini sağlamak.

3.3. Sürdürülebilir Turizm Planlaması

İstihdam sağlaması ve döviz etkisi gibi ekonomi üzerindeki olumlu etkileri ile turizm vazgeçilemez bir sektör haline gelmiştir. Ancak dünya genelinde turizm faaliyetleri artış göstermektedir ve turizmin gelişmesi kontrollü bir şekilde sağlanamazsa geri dönüşü olmayacak sorunlara yol açabilir. Turizm gelişiminin planlanmadan yapılması çevre ve doğal kaynakların kirlenmesine hatta tükenmesine neden olabilmektedir. Günümüz ihtiyaçlarının gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan turizm gelişimi olan sürdürülebilir turizm, turizmin uzun vadeli devamlılığı için kilit noktadır (Yurtsal, 2019:62).

Sürdürülebilir turizm planlamasında, ilk olarak uzun vadeli bakış açısı ve kapsamlılığa daha sonra sürdürülebilirliğin ekolojik, ekonomik ve sosyo-kültürel üç temel bileşenine ve planlamada bunların nasıl dikkate alınacağına odaklanılır. Sürdürülebilir turizm planlaması, bölgesel kalkınmada çevreyi koruyan unsurlarla birlikte toplumu ve ekonomik hedefleri desteklemeyi amaçlar. Sürdürülebilir turizm planlamasının temel amacı ve önemi, turizm planlamasının diğler mekansal planlama perspektiflerine entegre etme hedefi ile ekonomik kalkınma, sosyo-kültürel ve ekolojik çevre arasındaki uzlaşmadır (Kuappila vd., 2009:425-426).

Baran ve Sat (2019:22) sürdürülebilir turizmin karmaşık yapıda olmasından dolayı çözülmesi zor bir problem olarak algılandığını, bu algının yok edilmesi için de sürdürülebilir turizm planlamasının, sürdürülebilirliğin üç temel (ekolojik, sosyal ve

ekonomik) boyutlarının bir arada ve dengeli bir şekilde ele alınmasıyla mümkün olduğunu belirtmiştir.

Turizmin sürdürülebilir olarak gerçekleştirilmesi, turizmin gelişimini yok etmeden çevrenin korunması ve mekanların planlanması ile mümkündür. Planlama yapılırken, merkezi, bölgesel ve yerel otoritelerin ulusal ve bölgesel düzeyde iş birliği içinde olmaları gereklidir (Kahraman, 1994:75). Dolayısıyla sürdürülebilir turizm, farklı paydaşların çıkarlarını stratejik ve sürdürülebilir bir şekilde birleştirecek planlama ve yönetim gerektirir (Štetić, Pavlović ve Šimičević, 2015:342).

Olalı (1990:76-77) sürdürülebilir turizm planlamasında dikkat edilmesi gereken hususların olduğunu belirtmiştir, bu ilkeler şu şekildedir (aktaran, Eser, 2011:51-52);

- Bölgenin/yörenin sahip olduğu turistik arz değerlerin güçlü ve zayıf yönlerinin saptanması,
- Bölgenin/yörenin taşıma kapasitesinin belirlenmesi,
- Turizm arz göstergelerinin yüksek olduğu bölgelerde mevcut üstyapıların korunması ve yerel yapılaşmanın bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda sağlanması,
- Bölgede yerel yönetimlerin denetimi ve gözetimi çevresinde çevreye saygılı ve otantik mimariye önem verilmesi,
- Çevre düzenlemesinin, bölgenin ekolojik, tarihi, doğal ve sosyo-kültürel değerlerine uyumlu şekilde gerçekleştirilmesi,
- Doğal, sit alanları ve kırsal çevrenin de geleceğin turizm alanları olarak korunması,
- Bölgede farklı turizm türlerinin talebe göre değil arza göre düzenlenmesi,
- Altyapının turizm arz ve talebine göre düzenlenmesi,
- Sürdürülebilir turizmi gelişiminin sağlanması için bölge halkının turizm konusunda bilinçlendirilmesi,
- Turizmin mevsimsellikten çıkartılması,
- Çevre kirliliğinin en aza indirilmesi,
- Çevreye zarar vermeyecek enerji kullanımına önem verilmesi ve yatırımların tercih edilmesi,
- Toplumsal ve kültürel kimliğin korunması,
- Turistlerin yerel etkinliklere katılımını sağlayarak, doğa ile iç içe isterlerse yerel tarım, hayvancılık vb. faaliyetlere katılarak, ekolojik dengenin korunmasına katkıda bulundurarak dinlenme imkânlarının sağlanması,

- Turistik yatırımların bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda kontrollü bir şekilde sağlanması ve uzun vadeli olması.

Turizm gelişiminin sürdürülebilir şekilde sağlanmasının temel şartı, turistik bölgelerin taşıma kapasitesinin net olarak belirlenmesi ve turizmin bu doğrultuda gerçekleştirilmesidir. Bu bağlamda yörede turizmin sürdürülebilmesi için bölgeyi ziyaret edenlerin düşünceleri çok önemlidir. Bu noktada ana amaç turistlerin bölgede aldıkları hizmet kalitesinde herhangi bir düşüş olmadan, doğal, tarihi ve sosyo-kültürel çevreye zarar verilmemesidir. Bu amaç ise ancak sürdürülebilir turizm planlaması ile sağlanabilir (Eser, 2011:50; Seçilmiş vd., 2017:510).

Bramwell vd. (1996)'ne göre sürdürülebilir turizm planlamasının temel ilkeleri şu şekildedir (aktaran, Baran ve Sat, 2019: 22-23);

- Turizm faaliyetlerinde doğal ve beşerî kaynakların gereksiz kullanımının oluşturduğu sorunlara politika, planlama ve yönetim boyutları ile çözümler aranmaktadır.

- Sürdürülebilir turizm planlaması yaklaşımı, büyümenin sınırlarının olduğunu ve turizm faaliyetlerinin bu sınırlar dahilinde gerçekleştirilmesinin gerekliliğini savunmaktadır.

- Bu yaklaşım ekolojinin yanı sıra ekonomik, sosyal, kültürel, politik ve yönetim boyutlarını da kapsamaktadır. Ayrıca bölgedeki bütün paydaşlar, sürdürülebilir kalkınma hakkında bilgilendirilmeli ve karar alma süreçlerine dahil edilmelidir.

- Sürdürülebilir kalkınma temel hedef olmalı, uzun ve kısa vadede sürdürülebilir turizm için konulan hedeflerin gerçekçi olması gerekmektedir.

- Kamu, özel ve gönüllü kuruluşlar pazar ekonomilerinin işleyişini iyi anlamalı ve operasyonlarını bu amaç doğrultusunda geliştirmelidir.

- Zaman zaman kaynakların kullanımı konusunda çıkar çatışmaları olmaktadır. Bu sebepten ötürü farklı grupların kazanç ve kayıplarının dengelenebilmesi için fayda ve maliyetlerin analizi iyi yapılması.

Turizmde planlama faaliyetlerinin doğru bir şekilde uygulanmadığı destinasyonlarda sürdürülebilir gelişimden söz etmek mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla destinasyonlarda turizmin sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirilmesinde planlama faaliyetleri oldukça önemlidir (Çalık ve Türkay, 2019:125)

3.4. Sürdürülebilir Turizm Planlaması ile İlgili Çalışmalar

Literatür de sürdürülebilir turizm planlaması ile ilgili çalışmalardan aşağıda bahsedilmiştir;

Altanlar ve Akıncı Kesim'in (2011), "*Sürdürülebilir Turizm Planlaması İçin Yöre Halkı ve Yerli Turistlerin Davranış ve Beklentilerini Anlamaya Yönelik Bir Araştırma; Akçakoca Örneği*" isimli makalesinde; Akçakoca ilçesinde, sürdürülebilir turizm planlaması için yöre halkı ve yerli turistlerin davranış ve beklentilerini anlamaya yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırmaların sonucunda Akçakoca'da plansız yapılaşma, reklam ve tanıtımın eksikliği, konaklama işletmelerinin yetersizliği, rekreasyon alanlarının bakım onarım çalışmalarının yetersizliği ve altyapı/üstyapı çalışmalarının eksik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Durak (2014), "*Tarihi Çevrelerde Sürdürülebilir Turizm Planlaması: Diyarbakır Tarihi Sur İçi Bölgesi Örneği*" adlı yüksek lisans tezinde; Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirliğin turizmle ilişkisi, turizm ve turizmin tarihi çevreyle ilişkisi, turizm planlaması ve turizm planlamasının sürdürülebilirlikle ilişkisini irdelemiştir. Çalışmanın sonucunda bölgenin tarihi zenginliğini ve bunun yanı sıra sosyal ve kültürel açıdan da yüksek potansiyele sahip olduğunu fakat bunlara rağmen turizm payından yeteri kadar pay alamadığını, mevcut potansiyelinin ortaya çıkarılabilmesi için de doğru ve sürdürülebilir stratejilere ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşmıştır.

Baran ve Sat (2019), "*Sürdürülebilir Turizm Planlaması ve Yönetimi: GAP Turizm Master Planı'na Eleştirel Bir Bakış*" isimli makalelerinde; sürdürülebilir turizm planlaması ve yönetimi konularını Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Turizm Master Planı örneğinden yola çıkarak incelemiştir. Çalışmanın sonucunda planlama hedefleri arasında sürdürülebilirlik kavramına dikkat edilmediğini, plan içeriğinin turizmin ekolojik, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğini sağlayacak kararlardan yoksun olduğunu katılım sürecinin bilgi aktarımı düzeyinde kalması ve tanıtım faaliyetlerinin bölgenin tümünü öne çıkararak bir yaklaşımı benimsememesi ve bütüncül yaklaşımdan uzak olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sarı (2019), "*Türkiye'de Ulusal ve Bölgesel Politika Belgelerinde Sürdürülebilir Turizm Planlaması*" adlı makalesinde; sürdürülebilir turizm planlaması ve onun temel unsurlarına yer verilme sıklığı ve derinliği tematik içerik analizi yöntemi ile değerlendirmiştir. Turizmin ülkemizde dış ticaret dengesindeki cari açığı kapatmaya odaklı ekonomik bir sektör olarak görülmesi sürdürülebilirliğin ekonomik boyutuna çevresel ve toplumsal boyutlardan daha fazla ağırlık verildiği sonucuna ulaşmıştır.

Bayram ve Alkaya (2020), “*Sürdürülebilir Turizm Planlaması İçin Yerel Halkın Turizme Bakış Açısının Değerlendirilmesi; Buldan Örneği*” adlı makalelerinde; her geçen gün gelişmekte olan ilgili olduğu bireyleri etkileyen turizmin yerel halkın bakış açısını dikkate alarak turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirlik açısından önemine dikkat çekmeye çalışmışlardır. Çalışma sonucunda Buldan’da turizmin etkilerinin yerel halkın olumlu yaklaştığını turizmin dört etkisi olan ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkisinin bölge gelişimi için olumlu karşılandığı sonucuna ulaşmışlardır.

Çakır ve Sağıroğlu Demirci (2021), “*Sürdürülebilir Turizm Planlaması Yoluyla İnebolu Kültürel Mirasının Korunmasına Yönelik Bir Araştırma*” adlı makalelerinde; İnebolu ilçesinin sorun ve potansiyellerini tartışmak, sürdürülebilir turizm bağlamında koruma ve yeniden işlevlendirmeye ilişkin önerilerde bulunmayı amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda İnebolu’nun nitelikli turizm potansiyelinin; etkin ve sürdürülebilir bir planlama ile geleneksel sivil mimarlık örneklerinin terkedilmeden kullanılmasına ve korunmasına olumlu katkı sağlayacağı sonucuna ulaşmışlardır.

Gültekin (2020), “*Katılımcı Yaklaşımla Sürdürülebilir Turizm Planlaması: Safranbolu Örneği*” adlı tez çalışmasında; Safranbolu sürdürülebilir turizmin geliştirilmesine yönelik çalışmaları ortaya koyarak sürdürülebilir turizm stratejilerinin katılımcı yaklaşımla belirlenmesini sağlamaktır. İlgili paydaşların konuya ilişkin düşüncelerini tespit edere literatür bilgileri çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda paydaşlar tarafından turizmin olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz etkileri olduğunu, paydaşların bir kısmı şehrin tarihi dokusunun yıpranabilme ihtimaline karşı yapılacak olan planlama çalışmalarında gelecek kuşakların faydalanabilmesi için Safranbolu’da planlama çalışmalarının şehrin dokusuna zarar vermeyecek şekilde yapılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

4. GÜMÜŞHANE SÜLEYMANİYE MAHALLESİ

Gümüşhane'nin tarihi, antik dönemlere kadar uzanan derin bir geçmişe sahiptir. Eski Gümüşhane olarak da bilinen Süleymaniye Mahallesi, bu tarihi mirasın önemli bir parçasıdır. Mahalle, Osmanlı İmparatorluğu döneminde büyük bir gelişme göstermiştir. Osmanlı döneminden kalan birçok yapı ve eser, bu mahallede yer almakta olup, bölgenin tarihi dokusunu gözler önüne sermektedir.

Süleymaniye Mahallesi'nin tarihi 16. yüzyıla kadar uzanır. Mahalle, Osmanlı İmparatorluğu döneminde önemli bir ticaret ve yerleşim merkezi olmuştur. Özellikle 19. yüzyılda, Gümüşhane'nin ticari faaliyetlerinin yoğunlaştığı bir bölge olarak öne çıkmıştır. Bu dönemde mahallede birçok cami, kilise, hamam ve konut inşa edilmiştir. Süleymaniye Mahallesi, Osmanlı döneminde çeşitli etnik ve dini grupların bir arada yaşadığı, zengin bir kültürel çeşitliliğe sahip bir yerleşim yeri olmuştur.

Osmanlı döneminde, Gümüşhane'nin gümüş madenciliği ile ünlü olduğu bilinmektedir. Bu durum, bölgenin ekonomik olarak gelişmesine katkıda bulunmuş ve Süleymaniye Mahallesi'nin de bu gelişimden faydalanmasını sağlamıştır. Mahalledeki yapılar, bu dönemin mimari özelliklerini yansıtarak ziyaretçilere tarihi bir atmosfer sunmaktadır (Şahin, 2018).

Süleymaniye Mahallesi'nde yer alan tarihi yapılar, Osmanlı mimarisinin en güzel örneklerinden bazılarını barındırmaktadır. Bu yapılar arasında camiler, kiliseler, hamamlar ve geleneksel Osmanlı evleri bulunmaktadır. Süleymaniye Camii, mahalledeki en dikkat çekici yapılar arasında yer alır. Camii, 16. yüzyılda inşa edilmiştir ve Osmanlı mimarisinin zarif özelliklerini taşımaktadır. İnce işlemleri ve mimari detayları ile ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Mahallede bulunan kiliseler, Osmanlı döneminde burada yaşayan Hristiyan toplulukların izlerini taşır. Bu kiliseler, hem mimari hem de tarihi açıdan büyük öneme sahiptir. Ayrıca mahallede yer alan hamamlar, Osmanlı dönemi sosyal yaşamının önemli bir parçası olarak, tarihi ve kültürel zenginlik sunmaktadır. Geleneksel Osmanlı evleri, mahalledeki diğer önemli mimari yapılar arasında yer alır. Bu evler, taş duvarları, ahşap işçiliği ve cumbaları ile karakterize bir özellik kazanmıştır. Osmanlı evleri, dönemin yaşam tarzını ve mimari anlayışını yansıtarak, mahalleye tarihi bir doku kazandırmaktadır.

Gümüşhane, Doğu Karadeniz Bölgesi'nin iç kesimlerinde yer alan, dağlık ve engebeli bir coğrafyaya sahiptir. Süleymaniye Mahallesi, bu coğrafi yapının bir parçası olarak, zengin doğal güzellikler ve çeşitli ekosistemlerle çevrilidir. Mahalle, deniz

seviyesinden yaklaşık 1500 metre yükseklikte yer almakta olup, çevresinde yükselen dağlar ve vadilerle dikkat çekmektedir. Bölgenin coğrafi yapısı, zengin bitki örtüsü ve çeşitli hayvan türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle yaylalar, ormanlar ve nehirler, bölgenin doğal zenginlikleri arasında yer alır. Süleymaniye Mahallesi, doğa yürüyüşleri, fotoğrafçılık ve doğa turizmi için ideal bir destinasyon olarak bilinmektedir. Gümüşhane'nin iklimi, karasal iklim özellikleri taşır. Kışlar soğuk ve kar yağışlı, yazlar ise sıcak ve kurak geçer. Bu iklim koşulları, bölgenin bitki örtüsünü ve doğal yaşamını şekillendirir. Mahallenin çevresindeki dağlar ve vadiler, özellikle bahar ve yaz aylarında doğa severler için cazip bir rota sunmaktadır (Kaya, 2020).

Süleymaniye Mahallesi, sahip olduğu tarihi ve doğal zenginlikler ile önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Mahallenin tarihi yapıları, Osmanlı dönemi mimarisini ve kültürel mirasını yansıtarak, ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Ayrıca mahallede yer alan doğal güzellikler, doğa turizmi açısından büyük bir cazibe merkezi oluşturmaktadır. Son yıllarda, Süleymaniye Mahallesi'nin turizm potansiyelini arttırmak amacıyla çeşitli restorasyon ve koruma çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar, tarihi yapıların korunması ve ziyaretçilere daha iyi hizmet sunulması amacını taşımaktadır. Mahalledeki turistik alanlar ve hizmetler, yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmekte ve bölge ekonomisine katkı sağlamaktadır Süleymaniye Mahallesi, sadece tarihi yapıları ile değil, aynı zamanda doğal güzellikleri ile de dikkat çekmektedir. Gümüşhane'nin zengin doğası, bu mahalleyi çevrelemekte ve ziyaretçilere eşsiz manzaralar sunmaktadır. Özellikle doğa yürüyüşleri ve fotoğrafçılık ile ilgilenen turistler için cazip bir destinasyon olan mahalle, dört mevsim boyunca farklı güzellikler sunmaktadır. Mahallenin çevresinde yer alan yaylalar, ormanlar ve nehirler, doğa severler için ideal rotalar sunmaktadır. Bu doğal alanlar, çeşitli bitki ve hayvan türlerine ev sahipliği yaparak, bölgenin biyolojik çeşitliliğini gözler önüne sermektedir. Ayrıca, bölgenin temiz havası ve sakin ortamı, şehir yaşamının stresinden uzaklaşmak isteyenler için ideal bir kaçış noktasıdır (Yılmaz, 2019). Sonuç olarak bakıldığında Süleymaniye Mahallesi, Gümüşhane'nin tarihi ve kültürel mirasını en iyi şekilde yansıtan yerlerden biridir. Tarihi yapıları, mimari özellikleri ve doğal güzellikleri ile ziyaretçilerine benzersiz bir deneyim sunmaktadır. Bu nedenle, Süleymaniye Mahallesi'nin korunması ve turizme kazandırılması, bölgenin kültürel mirasının gelecek nesillere aktarılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Gümüşhane'nin doğal ve tarihi zenginliklerini keşfetmek isteyen bireyler için Süleymaniye Mahallesi, mutlaka görülmesi gereken bir bölgedir. Mahallenin tarihi dokusu ve doğal güzellikleri, ziyaretçilere hem kültürel hem de doğal bir zenginlik

sunmaktadır. Bu zenginliklerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması, bölgenin sürdürülebilir turizm potansiyelinin geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

5. YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmayla, Gümüşhane Süleymaniye Mahallesiindeki planlama çalışmalarının paydaş bakış açısıyla irdelenerek sürdürülebilir turizm ilke ve hedefleriyle bölge turizmini olumsuz etkileyen etmenlerin belirlenip sorunların çözümü için öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Gümüşhane Süleymaniye Mahallesi, tarihsel bir kültürü barındırması, farklı sosyal özelliklere sahip toplumlara ilişkin değerleri taşıması ve doğal bir çevreye sahip olması nedeniyle birinci elden korunması ve gelecek nesillere aktarılması gereken bir alandır. Gümüşhane gibi küçük illerde planlama çalışmaları ekonomik ve kültürel sorunlar nedeniyle amacına ulaşmamaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilir turizm ilkeleri ışığında, yerel halkın kalkınmasına katkı sağlanması ve turistler için cazibe yönünün zarar görmeden devam ettirilmesinin gözetilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, sürdürülebilir turizm planlamasının temel unsurlarından olan doğal ve kültürel değerlerin korunması, değerlerin geleceğe aktarılması ve yerel halkın yönetime dahil edilmesi gibi unsurların önemi vurgulanmıştır.

5.2. Araştırmanın Problem Tanımlaması

Üç farklı medeniyete ev sahipliği yaparak geçmişten bugüne tarihi bir öneme ve kültürel değerlere sahip olan Gümüşhane Süleymaniye Mahallesi bu çalışmada örnek alan olarak seçilmiştir. Bölgenin sahip olduğu tarihi doku geçmişten bugüne yaşanan birçok problem sebebiyle sürdürülebilir nitelikte korunamamıştır. Bölgede yaşanan sosyal ve ekonomik sorunlar, planlama eksiklikleri, restorasyon çalışmalarının gecikmesi, uzman yöneticiler ve bu konuda hassasiyet taşıyacak kadroların eksikliği vb. hususlar nedeniyle bölgenin korunamama sürecini hızlandırmıştır. Geçmişte yapılan kaçak kazı çalışmaları, tarihi alanların hayvan barınakları şeklinde kullanılması tarihi dokuların bir kısmının özgünlüğünü kaybetmesine neden olmuştur. Son dönemlerde her ne kadar koruma bilinci artmış ve somut adımlar atılmış olsa da bölgenin sürdürülebilirliği için daha fazla çabanın gösterilmesi gerekmektedir. Tanıtım ve reklam turizmde önemli pazarlama araçları arasındadır. Doğal ve kültürel zenginliğe sahip olmasına rağmen, bölge hala daha turizm pazarında yeteri kadar yer alamamış ve kendini tanıtamamıştır. Turizm master planında da yer alan kış turizm merkezi ile ilgili yatırımların yapılmaması, konaklama ve yiyecek içecek işletmelerinin yetersizliği,

otopark alanı, reklam tanıtım ve turların yetersizliği gibi birçok problem bölgenin turizm potansiyelini ortaya çıkarmakta yetersiz kalmaktadır. Bölgenin turizm potansiyelini arttırabilmesi ve aktif bir destinasyon haline gelebilmesi için sürdürülebilir nitelikte bir turizm planlaması gerekmektedir.

5.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Tezin sınırlılıkları arasında bölgedeki turizm paydaşlarına ulaşmakta ve fikirlerinin alınması noktasında karşılaşılan sorunlar bulunmaktadır ki bu durum aynı sorunlarla plan hazırlama sürecinde de karşılaşıldığını düşündürmektedir.

5.4. Araştırmanın Metodu

Araştırma, Gümüşhane ili Süleymaniye Mahallesi'ni kapsamaktadır. Süleymaniye Mahallesi'nde mevcut planlama çalışmalarının eksikliği araştırma alanı olarak seçilmesinin temel nedenidir. Çalışmanın evrenini bölgede söz sahibi olan turizm paydaşları oluşturmaktadır. Araştırmada temel olarak nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında turizm paydaşları belirlenmiş ve bu paydaşlarla yarı yapılandırılmış mülakat formu üzerinden görüşmeler yapılmıştır. Mülakat formu Gümüşhane Süleymaniye Mahallesi'ndeki sürdürülebilir turizm planlamasına yönelik sorulardan oluşmaktadır. Aşağıda nitel araştırma sürecine ilişkin detaylar açıklanmıştır.

5.5. Veri Toplama Aracı

Araştırmada elde edilen veriler 15 Şubat-07 Nisan 2023 tarihleri arasında yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılarak toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinde soru formu, esnek sorulardan oluşmaktadır. Görüşmenin seyrine göre sorular esnetilebilir veya farklı sorular yöneltilebilir. Görüşmenin büyük bir kısmı araştırılan konu hakkında açıklığa kavuşturulması istenilen sorulardan, diğer kısmı ise görüşmeci hakkında genel bilgilere yönelik demografik sorulardan oluşmaktadır (Merriam, 2015: 87-88). Bu kapsamda çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış mülakat formu 16 sorudan oluşmaktadır. Örnek görüşme formu Ek 1'de yer almaktadır. Formun ilk sorusu görüşmeci ile ilişkin genel bilgilere (isim, yaş, eğitim, iş deneyimi, pozisyon) yöneliktir. Devam eden 15 soru 5 ana temaya ayrılmıştır. İlk tema "*Süleymaniye Mahallesi için Sürdürülebilir Turizmin Tanımı ve Anlamı*" kapsamında üç sorudan oluşmaktadır. Bu üç soru Süleymaniye Mahallesi'nde sürdürülebilir turizm kavramı hakkında görüşmecilerin genel görüşlerini belirlemeye yöneliktir.

İkinci tema “*Süleymaniye Mahallesi’nde Turizmin Gelişimi ve Sorun Alanlarına*” ilişkin üç sorudan oluşmaktadır. Bu üç soru bağlamında Süleymaniye Mahallesi’ndeki; turizmle ilgili süreçler, karşılaşılan sorunlar ve hangi paydaşlara hangi görevlerin düştüğü ile ilgilidir.

Üçüncü tema “*Süleymaniye Mahallesi’nde Sürdürülebilir Turizm Bağlamındaki Güçlü ve Zayıf Yönleri*” ölçmeye yönelik iki sorudan oluşmaktadır.

Dördüncü tema ise bölgenin “*Sürdürülebilir Turizm Gelişimi Açısından Yeterliliğini*” ölçmek amacıyla dört soru içermektedir. Sorulan dört soru katılımcıların, Süleymaniye mahallesinde altyapı, üstyapı, projeler, master planı, paydaş eğitimi gibi mevcut konuların yeterliliği hakkındaki görüşlerini ölçmeye yöneliktir.

Beşinci tema bölgede “*Turizmin Gelişimine Yönelik Öneriler*” ile ilgili üç sorudan oluşmaktadır. Bu üç soru kapsamında Süleymaniye Mahallesi’nde ön plana çıkan turizm türleri, yerel halkın rolü ve paydaşların geleceğe yönelik önerilerini içermektedir.

5.6. Veri Toplama Süreci

Araştırmada görüşme sorularının belirlenmesi amacıyla literatür taraması yapılmış ve mülakat soruları oluşturulmuştur. Görüşme formunun anlaşılabilir ve anlaşılmayan kısımlarını tespit etmek amacıyla, uzman görüşü alınarak mülakat formuna son hali verilmiştir. Mülakat formu son şeklini alınca etik kurul onayı alınmış ve genel katılımcıların belirlenmesi üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda, öncelikle ildeki turizm paydaşları araştırılmış, ardından kartopu örnekleme tekniğiyle görüşülecek kişiler belirlenmiştir. Bu bağlamda görüşmeciler ile yapılan mülakat sonunda hangi paydaşlarla görüşme yapılabileceği sorulmuş, önerilen paydaşlara ulaşılarak görüşmeler yapılmıştır. Bu doğrultuda, ildeki turizm paydaşlarını oluşturan görüşmecilerin farklı yaş, eğitim ve meslek gruplarını temsil etmelerine önem gösterilmiştir.

Görüşmelerin yüz yüze yapılması planlanmıştır ancak katılımcıların mekân ve zaman kısıtlılıklarından dolayı çevrimiçi olarak internet üzerinden gerçekleştirilmiştir. Toplam 13 turizm paydaşı ile görüşme yapılmıştır. Çalışma grubunun 13 olarak belirlenmesinde veri doygunluğuna ulaşılması etkili olmuştur. Görüşmeler ortalama 45 dakika sürmüştür ve ses kaydı alınmıştır. Yapılan görüşme ses kayıtları araştırmacı tarafından deşifre edilerek analize hazır hale getirilmiştir.

Tablo 2. Görüşmecilerin demografik özellikleri

Özellik Türü	Kategoriler	Kişi Sayısı
Cinsiyet	Kadın	1
	Erkek	12
Yaş	26 ve 36	1
	37-46 arası	4
	47-56 arası	5
	57 ve üzeri	3
Eğitim	Lise	2
	Ön lisans	1
	Lisans	4
	Yüksek lisans	2
	Doktora	4
Meslek	Kamu görevlisi	9
	Emekli	2
	Özel sektör	2

Demografik özellikler genel olarak değerlendirildiğinde; katılımcıların 3'ü yerel halk olmak üzere toplam 13 turizm paydaşı ile görüşme sağlanmıştır. Meslek grupları incelendiğinde üç akademisyen olmak üzere toplam da dokuz kamu görevlisi, iki emekli, biri yüksek mimar ve biri de dernek üyesi olmak üzere iki kişi özel sektör çalışandır. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında lisansüstü düzey çoğunluktadır. Yine katılımcıların büyük çoğunluğu turizm sektörü içerisinde görev almıştır/almaktadır ve turizmle ilgili akademik çalışmaları mevcuttur.

5.7. Geçerlik ve Güvenirlik

Bu çalışma kapsamında, Gümüşhane Süleymaniye Mahallesi'nde sürdürülebilir turizm planlaması için yapılan nitel araştırmanın geçerliğini sağlamak amacıyla şu hususlar dikkat edilmiştir:

Üçgenleme: Görüşmeler, gözlemler ve doküman analizi gibi farklı veri toplama yöntemleri kullanılarak verilerin doğruluğu sağlanmıştır. Çalışmada kullanılan anketler, literatür taramaları ve analiz yöntemleri araştırma sorularına ve hipotezlere uygun olarak seçilmiştir. Özellikle sürdürülebilir turizm ile ilgili kullanılan anketler ve değerlendirme araçları daha önce yapılmış çalışmalarda geçerliği kanıtlanmış ölçeklerden alınmıştır (Weaver, 2011).

Üye Kontrolü: Araştırma bulguları, görüşme yapılan katılımcılarla paylaşılmış ve onların doğrulaması istenmiştir. Bu süreç, araştırmanın güvenilirliğini artırmış ve katılımcıların perspektiflerinin doğru yansıtıldığını teyit etmiştir (Lincoln ve Guba, 1985).

Yoğun Betimleme: Araştırmanın bağlamı ve detayları yoğun bir şekilde betimlenmiş, okuyucuların bulguları daha iyi anlaması sağlanmıştır.

Araştırmanın güvenilirliği, elde edilen bulguların tutarlılığı ve tekrar edilebilirliği açısından değerlendirilmiştir. Bu kapsamda şu hususlara dikkat edilmiştir:

Detaylı Dokümantasyon: Araştırmanın her aşaması detaylı olarak belgelenmiş, diğer araştırmacıların aynı çalışmayı tekrar edebilmesi sağlanmıştır (Yin, 2014).

Kodlama Güvenirliği: Verilerin analizinde birden fazla araştırmacı kodlama yapmış ve bu kodlamaların tutarlılığı kontrol edilmiştir (Creswell, 2013).

Tutarlılık Denetimi: Araştırmanın tüm süreci ve kararları izlenebilir ve değerlendirilebilir şekilde kayıt altına alınmıştır. Bu sayede, araştırmanın farklı zamanlarda ve farklı örneklemeler üzerinde uygulanabilirliği artırılmıştır.

5.8. Veri Analiz Yöntemi

Araştırmada elde edilen verilerin analiz edilmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz veri toplama sürecinde elde edilen verilerin ilk olarak temalara ayrılması, daha sonra temalarla ilgili bulguların belirlenecek bağlam doğrultusunda okuyucuya sunulmasını içermektedir. Araştırmada kullanılan üst tema ve alt kategoriler Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Analizde kullanılacak üst tema ve alt kategoriler

Süleymaniye Mahallesi’nde Sürdürülebilir Turizm Planlaması
Üst Tema 1: Süleymaniye Mahallesi İçin Sürdürülebilir Turizmin Tanımı ve Anlamı
Alt Kategori 1: Sürdürülebilir Turizmin Tanımı ve Anlamı
Alt Kategori 2: Sürdürülebilir Turizmde Dikkat Edilmesi Gereken Ana İlkeler
Alt Kategori 3: Ekonomik, Çevresel ve Sosyo-Kültürel Dengenin Korunması
Süleymaniye Mahallesi’nde Sürdürülebilir Turizm Planlaması
Üst Tema 2: Süleymaniye Mahallesi’nde Turizmin Gelişimi ve Sorun Alanları
Alt Kategori 1: Süleymaniye Mahallesi’nde Turizm Gelişimi
Alt Kategori 2: Turizm Bağlamındaki Sorun Alanları
Alt Kategori 3: Paydaşlara Düşen Görevler
Üst Tema 3: Süleymaniye Mahallesi’nde Sürdürülebilir Turizm Bağlamındaki Güçlü ve Zayıf Yönler
Alt Kategori 1: Bölgenin Zayıf Yönleri
Alt Kategori 2: Bölgenin Güçlü Yönleri
Üst Tema 4: Bölgenin Sürdürülebilir Turizm Gelişimi Açısından Yeterliliği
Alt Kategori 1: Altyapı ve Üstyapının Yeterliliği
Alt Kategori 2: Finansal Kaynakların Yeterliliği
Alt Kategori 3: Planlanan ve Gerçekleşen Projeler
Alt Kategori 4: Turizm Master Planının Etkinliği

Tablo 3. (Devamı)

Süleymaniye Mahallesi'nde Sürdürülebilir Turizm Planlaması

Üst Tema 5: Bölgede Turizmin Gelişimine Yönelik Öneriler

Alt Kategori 1: Ön Plana Çıkan Turizm Türleri

Alt Kategori 2: Turizm Gelişiminde Yerel Halkın Rolü

Alt Kategori 3: Turizm Gelişimi İçin Temel Öneriler

Çalışmada elde edilen deşifre metinleri Tablo 3'deki temalar kapsamında analiz edilmiştir. Görüşmecilerin kimliğini gizli tutmak adına kodlamalardan yararlanılmıştır ve görüşmeciler G1, G2, G3.....G12, G13 şeklinde kodlanmıştır.

6. BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında çalışmanın veri toplama sürecinde elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucundaki ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir.

Üst Tema 1: Süleymaniye Mahallesi İçin Sürdürülebilir Turizmin Tanımı ve Anlamı (Ana Tema)

Araştırmaya katılan turizm paydaşlarının sürdürülebilir turizmi nasıl algıladıklarını ve kavram hakkında bilgi sahibi olup olmadıklarını belirlemek amacıyla görüşmecilere, “*Araştırma bölgesi için (Süleymaniye Mahallesi) sürdürülebilir turizmin anlamı ve tanımı nedir ve nasıl olmalıdır? (Alt Kategori 1)*” sorusu yöneltilmiştir.

İlgili soruya verilen yanıtlar özetlendiğinde katılımcıların genel itibarıyla Süleymaniye Mahallesi için sürdürülebilir turizmin anlamı ve tanımıyla ilgili bazı hususlara vurgu yaptıkları ortaya çıkmıştır. Doğal ve tarihi yapının korunması, ekonomik fayda ile çevresel ve sosyal faydanın dengelenmesi, paydaş görüşlerinin esas alındığı katılımcı planlama sürecinin hayata geçirilmesi, tarihi unsurların ön plana çıkarılacağı turizm konseptinin uygulanması ve alanın turistik cazibe yönünün zarar görmeyeceği turizm faaliyetlerinin desteklenmesi katılımcıların belirttiği temel unsurlardır.

Söz konusu hususları bazı katılımcılar şu şekilde ifade etmişlerdir:

1920’de şehrin şu an ki yerleşim yerine inmesiyle birlikte Süleymaniye Mahallesi o eski önemini kaybetmiş ve o döneme ait yapılar doğal değil de insan eliyle tahrip edilmiştir. Bölge bu sebeple 2000’li yıllarda koruma altına alınarak kentsel ve doğal sit alanı olarak ilan edildi. Mevcudunu koruması ve gelecek nesillere aktarılması için o yıllardan sonra alanda koruma amaçlı imar planı çalışmaları başlatıldı (G1)

Süleymaniye Mahallesi’nin girişine bir yol yapıldı. Bu yol şehri resmen böyle hançer gibi parçalayarak geçti. Tamam ulaşım olmazsa olmazı turizmin ama ilk koşul var olan turistik destinasyonun, turistik değer ve turistik varlıkların korunarak geleceğe taşınmasıdır. Eğer bir alanda tahribat yapıyorsak sürdürülebilir turizm söz konusu değildir. O anlamda yapılan yol bir ihtiyacı karşılamıştır, gereklidir ama uygulaması maalesef heyelana neden olacak şekilde çok gereksiz yere yapılmıştır. Yani orada doğal ve tarihi dokuyu tahrip edecek bir altyapı hizmetine dönüşmüştür(G4)

Bölgede son yıllarda turizm baskısı oluşmaya başladı ve bu baskı sürdürülebilir bir şekilde planlanmazsa günümüze ulaşmış olan değerlerini kaybetmemize neden olacak. Bunların hepsini doğru bir turizm planlamasıyla pozitif yöne çevirebiliriz aslında. Yine kültür varlıkları turizmde birbirini besleyen unsurlar haline getirilebilir. Ama sadece turizm odaklı ve maddi yani rant odaklı düşünürsek geçici belki bazı maddi kazançlar sağlayabiliriz ama buranın dokusunu bozarak turizm için de kazanç sağlayamayacağımız bir yere çevirme riskimiz yüksek. En başta şehrin özgün şu anki halini korumamız çok önemli. Burada hem tarihi yapılar, sokak dokusu, yani sokağın döşemesindeki taşından, oradaki bahçe duvarına kadar bir bütün olarak korunması gerekiyor. Bunun yerine tekil tarihi yapıları, biblio gibi restore edip sonra da doğru düzgün işlevlendiremediğimiz bir planlama yaparsak burası herhangi bir yer olma tehlikesiyle karşı karşıya gelir...(G7)

Sürdürülebilir turizmden bahsetmemiz için kendimizi sürekli yenilememiz gerekir. Süleymaniye’de kayak merkezi adı altında birçok şeyler yapılıyor ama oradaki kayak merkezinin yapılacağı alan eski maden ocaklarının olduğu yer önce oradaki madenlerin hepsini çıkartıp sonra da hafriyatla oranın altını doldurmanın sağlıklı olacağını ben düşünmüyorum(G8)

Buradaki en önemli noktanın planlama olduğunu düşünüyorum. Süleymaniye’de yerel halk, işletmeci, kamu kurumları gibi tüm paydaşların memnuniyetini arttıracak bir planlamanın şart olduğunu düşünüyorum ben yoksa hani böyle günübirlik birtakım faaliyetlerle, uygulamalarla bu bahsettiğimiz anlamda sürdürülebilir turizmin yakalanacağını işin açıkçası düşünmüyorum(G9)

Sürdürülebilir turizm aslında hemen hemen her destinasyon için aynı şekilde tanımlanır. Literatürde üç boyutlu olarak bahsedilir. İşte ekonomik, sosyal ve fiziksel olarak. Zigana için de Süleymaniye için de aynıdır bu süreç yani doğaya zarar vermeden maalesef kayak merkezleri biraz doğaya zarar verir. Burada mümkün olan en az ölçüde zarar vererek yerel halkın ve turistlerin beklentilerini karşılayarak optimum ekonomik getiriyi sağlayan turizm yöneticiliğidir diyebiliriz(G10)”

Sürdürülebilir turizmle alakalı öncelikle oranın bir dengesi, tarihi unsurlarının öne çıktığı bir konseptin orada yaşatılması gerekiyor...(G12)

Süleymaniye Mahallesi, tarihsel ve kadim bir kültürü barındırması ve farklı sosyal özelliklere sahip toplumlara ilişkin değerleri taşıması ve doğal bir çevreye sahip olması itibarıyla birinci elden korunması ve gelecek nesillere bu değerlerin aktarılması oldukça önem taşımaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilir turizm ilkeleri ışığında, yerel halkın kalkınmasına katkı sağlanması ve turistler için cazibe yönünün zarar görmeden devam ettirilmesinin gözetilmesi gerekmektedir(G13)

Konu ile ilgili katılımcı görüşlerine değindikten sonra sürdürülebilir turizmin tanımı ve anlamı bağlamında bölgedeki turizm paydaşları genel olarak bölgenin korunması, ekonomik çıkarların ön plana alınmamasını ve katılımcı planlama süreçlerini önemsedikleri çıkarımı yapılabilir.

Araştırma alanı için sürdürülebilir turizmde dikkat edilmesi gerekenleri saptamak amacıyla katılımcılara “*Süleymaniye Mahallesi’nde sürdürülebilir turizmde dikkat edilmesi gereken ana ilkeler neler olmalıdır? (Alt Kategori 2)*” sorusu yöneltilmiştir. İlgili kategoriye ilişkin hususlar aşağıda özetlenmiştir.

Süleymaniye Mahallesi’nde mevcut doğal yapının bozulmaması, bölgenin dokusuna uygun turizm yapılaşmasına müsaade edilmesi, alanın kaynak envanterinin çıkarılması önerilmektedir. Ayrıca, alanın yönetiminde etkili, vizyoner liderliğin oluşturulması ve sağlıklı iyileştirme çalışmalarının planlanması ve uygulanmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Şehir kimliğine bürünmüş bir turizm alanı yerine kırsal kimliğini koruyan bir Osmanlı kasabası hayaliyle çalışmaların planlanması önerilmektedir. Diğer taraftan Süleymaniye Mahallesi’nde günümüzde devam eden ve gelecekte planlanacak restorasyon çalışmalarında aslına uygun projelerin desteklenmesinin gerekliliği belirtilmektedir.

Alt kategori 2 ile ilgili katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir;

Mevcut doğayı bozmadan o haliyle insanların ilgisini ve dikkatini çekmeye çalışmak lazım. Tabii buna bağlı olarak mevcut yapıyı bozmadan devam etmekle birlikte turizmi sağlayabilmek için de mutlaka turizmin konaklamasını ve ulaşımını en pratik, en istenilebilir seviyeye de getirmek gerekiyor. Birlikte düşünerek, mevcut doğayı, mevcut yapıyı bozmadan bölgenin doğasına uygun yapılaşmanın planlanmasının gerektiğini düşünüyorum(G2)

İlk olarak kaynakların tespiti daha sonra Süleymaniye turizmi için önlemlerin alınması ve sürdürülebilirliğin önemli bir boyutu olan planlamanın hayata geçirilmesi. Rehabilitasyon iyileştirme ve gelecek. Başlıca anahtar kelime olarak bunları sayabiliriz (G3)

Tarihi kentin vizyonuna uygun olarak imar planının tarihi dokusuna göre yapılması, yol ve diğer altyapı çalışmalarının tarihi dokuyu koruyacak şekilde inşa edilmesi, son olarak tarihi yapıların tarihi dokudaki uyuma dikkat edilerek restore edilmesi alanın gelişiminde bu üç hususa özen gösterilmelidir. Örneğin uygulama oteli olarak kullanılan han, Süleymaniye Camii'nin önündeki tarihi hanın yerine yapılmış, niyet güzel ama tarihi Süleymaniye Camisi'nin önünü kapatmış, bu doğru değil. Orada bir han vardı ama bu şekilde yüksek abartılı bir han değildi o. Dolayısıyla bu tür uygulamalar da o tarihi dokuyu bozmayacak yerel mimariye uyulmasının gerekliliği olmazsa olmaz şart (G4)

Şehrin tarihi dokusuna dokunulmamalı. Benim önerim şu; bölgenin tarihi dokusuna uygun olmayan hiçbir şeye izin verilmeden ki şu an öyle yapılmaya çalışılıyor. Yapılacaksa binalar işte butik oteller olabilir. İnsanların geldiği zaman işte bir bardak çay içebileceği yemek yiyebileceği bir alan var ama dokuya dokunmadan yapılırsa bu alanlar sürdürülebilir turizme hizmet eder(G6)

Sadece tarihi yapıları değil de sosyal dokusunu da korumak gerekiyor. Çünkü buraya gelecek olan turistler genelde şehir dışından gelecek ya da Gümüşhane'nin merkezinde şehirleşmiş yerlerde yaşayan bu otantik dokuya ilgisi olan kişiler gelecekler. Dolayısıyla burayı bir kent ya da işte büyük bir işte Safranbolu, Beypazarı hayalleriyle değil de şehir kimliğini kaybetmiş, kırsallaşmış eski bir Osmanlı kasabası gibi planlamak gerekiyor. Kırsal üretimiyle, hayvancılığıyla işte arıcılığıyla, sürdürülebilir bir şekilde planlamak gerektiğini düşünüyorum(G7)

Süleymaniye Mahallesi'ni tarihi bir kültür merkezi olarak görüyorum ben. Dolayısıyla bu tarihi dokunun korunması bu noktada en fazla dikkat edeceğimiz hususlardan biri olmalı. Hem tarihi dokunun korunması hem de yani bazı eserler tabii ki artık yok olmuş, yok olma aşamasına gelmiş. Bunların yeniden restorasyon usulüyle canlandırılması insanlara anlatılması lazım. Yani bu tarih ve kültür turizminin ciddi merkezi olarak görülebilecek bir mahalle olacağından hiç şüphem yok. Ama tekrar ediyorum temel odak noktamız tarih ve kültür olmalı. Tarihsel süreçleri korumak hatta geliştirmek tarihsel yapıların özellikle restorasyonu ve biraz kültürel yansımaları üzerinden bir sürdürülebilirlik oluşturulabilir. Yani buradaki temel nokta bu olmalıdır(G9)

Süleymaniye'nin tarihi dokusunun korunması için her ne kadar bu koruma planı ve sit alanı ilan edilmişse de yapılan restorasyonlar yeteri kadar aslına uygun yapılmamıştır(G11)

Doğal ve kültürel değerlerin korunması, değerlerin geleceğe aktarılması ve yerel halkın yönetime dahil edilmesi, bence en elzem konular bunlar(G13)

Sürdürülebilir turizmin ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel boyutlarından hangisinin daha çok öne çıktığını belirlemek amacıyla katılımcılara “*Süleymaniye mahallesinde sürdürülebilir turizm gelişiminde anahtar konular arasında bulunan ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel dengenin korunması bağlamında bu üç unsurdan hangisinin daha ağır basması gerektiği konusunda fikirleriniz nelerdir?(Alt kategori 3)*” sorusu yöneltilmiş ve bu hususla ilgili görüşlerinin belirtilmesi istenmiştir.

Katılımcıların geneli üç boyutun birbiriyle bağlantılı olduğunu, sürdürülebilir turizmin ancak bir bütün olarak düşünüldüğünde faydalı olabileceğini belirtmişlerdir.

Alt kategori 3 ilgili görüşler aşağıda yer almaktadır:

Öncelikle sosyo kültürel dengeyi çok iyi korumamız lazım. Yani paran olabilir ama sürdürülebilirliğe dikkat edilmezse bu durum geri dönülemez sonuçlar doğurabilir. İnsanlar gelip sadece ekonomiyle burada parasıyla yatırıma girip de eğer oradaki yapıyı bozacaksa bu sürdürülebilir olmaktan zaten çıkar. Bunlar birbirini tamamlayan şeyler. Ama benim önceliğim tabii ki oradaki doğal ve kentsel sit alanının mevcut dokusunun korunması (G1) Ekonomi her yerde olduğu gibi çok önemli en önemli faktör çünkü mevcudun korunması ya da mevcudun ortaya çıkarılması ya da mevcudun tamir edilmesi için mutlaka bir ekonomi gerekir(G2)

Burası bir yerleşme yeri elbette ki ciddi bir bütçe gerekiyor. Hem tarihi dokunun ayağa kalkması, ön plana çıkması bir Safranbolu örneğinde bir Beypazarı örneğinde olduğu gibi ciddi bir bütçe gerektiriyor. Çevresel faktörler de önemli ama burası bir tarihi yerleşim yeri olduğu için kültürel faktörler daha ön planda. Çünkü gerçekten bir madenci kasabası olarak kurulduğunu söyledik. Geçmişte Osmanlı maden emniyetinin Trabzon'dan Erzincan'a kadar olan sahadaki maden emniyetinin de merkezi Eski Gümüşhane idi. Yine aynı dönemlerde sarayın gümüş sikkelerinin Canca Kalesi'nde basıldığı rivayet edilmektedir. Dolayısıyla bölgenin, tarihi ve kültürel yönü ön plana çıkıyor. Bu üç madde içerisinde de sosyokültürel faktörlerin daha önemli olduğunu düşünüyorum(G3)

Yani şu anda ekonomi ağır basıyor. Bir an önce para kazanalım derdi var orada. Oysaki ekonominin en son tercih olması gerekiyor. Öncelikle yaşayan halkın sosyokültürel yapısının korunması gerekiyor. Yani orada var olan kültürün, var olan sosyal yapının korunması gerekiyor. Çevresel olarak da yapılan yolla birlikte doğal doku tahrip edildi. Kesinlikle yeni yollarla o doğal doku daha fazla bozulmamalı. Eğer doğal dokuyu bozarsak, çevresel olarak orada bir yıkıma, heyelanlara, bozulmaya neden olursak orada turizmi unutun. Dolayısıyla birinci çevre ikincisi sosyal kültürel yapı. Üçüncü olarak da ekonomi gelmeli (G4).

Yani öncelikle çevresel dokunun korunması temel hedef olmalı. Çevre korunursa kültür de ön plana çıkar. İlk olarak çevreyi korumalı sonrasında kültürü canlandırarak faaliyetlerin hayata geçirilmesi lazım. Maddi unsurlar zaten kendiliğinden gelecek (G6)

Yani ağır basan hangisi dersiniz ben belki biraz duygusal davranacağım. Bu yüzden ekonomi en sona gelecek. Çevre ve sosyokültürel yapı daha önemli yani çevresel değerleri kaybettiğimiz zaman zaten hiçbir şey kalmıyor. Ama yani başta söylediğim gibi insanı kaybettiğimiz zaman kültürü kaybettiğimiz zaman da hiçbir şey kalmıyor. Dolayısıyla ekonomiden bahsedemez oluyoruz ama yine de sıralayacak olursak herhalde çevresel değerler en önemlisi bununla birlikte de sosyokültürel değerleri de korumak gerekiyor ve bu sayede zaten ekonomik değer elde edebiliriz. Zaten ikisi olduktan sonra ekonomi kendi kendine gelecektir diye düşünüyorum(G7)

Hani genel olarak sıralama şöyle yapılabilir. Ekonomik sürdürülebilirlik en başta sonra çevresel sürdürülebilirlik en sonunda sosyal kültürel sürdürülebilirlik diyebiliriz. Hepsi aslında birbiriyle bağlantılıdır. Hani biri olmadan diğerinin hiçbir anlamı yok. Sürdürülebilirliği inşa etmediğinizde sadece maddi çıkar odaklı olduğunuzda bir süre para kazanırsınız. Bir süre sonra destinasyon tahrip olmaya başlar. Sosyokültürel boyutunu dikkate almadınız. Buraya bir sürü turisti doldurdunuz. İnsanlar bu turistlere tepki gösterdiği zaman, yaptığınız yatırımın hiçbir anlamı kalmaz. Bunu gören turist ise bir daha gelmez(G10)

Yani üçü de önemli eşit olarak. Bölge sit alanı olduğu için çevresel koruma ilk hassasiyet gösterilmesi gereken unsur. Sosyokültürel olarak şöyle gelen turistlere açık bir kültür yapısının olması gerekiyor ki buradaki turizm kalkınsın. Daha dışa dönük bir yapının olması gerekiyor. Sosyokültürel olarak turizme ve turiste olan bakış açımızı geliştirsek zaten ekonomik olarak da bundan halkın maksimum kazanç sağlayacağını düşünüyorum. Hepsi birbiriyle ilintili ama birincil olarak sosyokültürel unsurlar ağır basıyor diyebiliriz (G12)

“Zaten sorunuzda belirttiğiniz gibi bütün unsurların dengeli şekilde ilerlemesi gerekmektedir. Birbirinden bağımsız düşünülmesi pek mümkün de değildir. Ancak bu unsurlar arasından hangisinin ağır bastığını söyleyecek olursam bence çevre gelir. Doğal ve yapay çevrenin korunması sürdürülebilir turizm için de önemlidir. Salt ekonomik kaygı ile atılacak her türlü adım maalesef bölgenin hem çevresine hem de kültürel değerlerine geri dönüşü olmayacak şekilde zarar verir(G13)

Üst Tema 2: Süleymaniye Mahallesi'nde Turizmin Gelişimi ve Sorun Alanları

Süleymaniye Mahallesi'ndeki paydaşların turizmle ilgili süreçlere yönelik bakış açılarını öğrenmek ve turizm bağlamında somut gelişmelerin neler olduğunu saptamak amacıyla bu tema bağlantılı görüşmecilere aşamalı olarak iki soru; “Süleymaniye Mahallesi'ndeki turizmle ilgili süreçleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Son zamanlarda turizm konusunda ortaya çıkan en somut gelişmeler nelerdir?” (Alt Kategori 1) yöneltilmiştir.

Görüşmecilerin bu iki soru bağlamındaki görüşleri genel olarak şu şekilde özetlenebilir; katılımcıların bir kısmı turizmle ilgili süreçlerin zaman aşımına uğradığını, imar planı çalışmalarının kağıt üzerinde kaldığını ve ilgili kamu kurumlarının süreçleri yeteri kadar takip etmediğini belirtirken, bir kısmı da bölgenin altyapısının tamamlandığını, çevre düzenlemesi yapıldığını ayrıca alanı gezmek ve görmek için gelen ziyaretçilerin oturabileceği bir çay bahçesi ve konaklama ihtiyacını karşılamak için de otel yapıldığını belirtmişlerdir. Konu ile ilgili paydaşların görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Bir eski hükümet konağının olduğu yere yöresel mimariye uygun bir otel yapıldı ve şu anda Milli Eğitim Müdürlüğü vasıtasıyla burada “Turizm Lisesi Uygulama Otel” olarak işletiliyor. Çok da güzel bir mimarisi var. Bununla birlikte altyapı çalışmaları da tamamlandı (G1)

Süleymaniye Mahallesi'nde son yıllarda özellikle DOKA kapsamında yeşil yol projesi içerisinde altyapısının yani Süleymaniye Mahallesi'ne ulaşım kısmının tamamlandığını görüyorum. Bu tabii ki oradaki yapılaşmaya ve oradaki sürdürülebilirliğe en önemli etkenlerden bir tanesiydi. Buna bağlı olarak da yine proje kapsamında Gümüşhane Valiliği tarafından eski adıyla “Suluhan” olarak bilinen yerde yeni bir otel projesi hayata geçirildi. Burada da gelen turistlerin burada ağırlanması sağlanmakta. Buna bağlı olarak da hem Valilik hem de Gümüşhane Belediyesi Süleymaniye Mahallesi'ndeki turizm gelişimine katkı sağlamak adına Süleymaniye Mahallesi Meydanı'nın yeniden düzenlenmesi, “Sarı Mektep” adı verilen Rum Okulu'nun tadilatının ve onarımının yapılması gibi çalışmalarını hayata geçirdiler (G2)

Geçmişten günümüze bazı tarihi yapıların onarıldığını, tadilat geçirdiğini, restorasyon işlemlerinin yapıldığını biliyorum. Ama bütüncül bir planlama süreci içerisinde de yürütülmediğini gördüm. Parça parça yapıyor. Dolayısıyla bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması gerekiyor. Sürdürülebilir turizm adına yapılan işlemlerde bu noktada bir eksikliğin olduğunu fark ediyorum. Çünkü gayrimüslimlere ait okul restore ediliyor. Geçmişte bir konak restore edildi. Valiliğimiz kullandı. Bir konak özel idare tarafından restore edildi. Üniversitemize geçici olarak tahsis edildi. Bir konak Belediye Başkanlığımız tarafından restore edildi. Orası kullanılıyor. Orada yeni bir hamam inşası var parça parça yapıldığını görüyorum. Bütüncül bir planlamayla bu işlerin yapılması gerekiyor. Ayrıca da tabii amacımız burayı sürdürebiliriz turizm kapsamında yarınlar taşıyacaksa bütün altyapısıyla birlikte işte tarihi dokuyu kültürel dokuyu da koruyarak yarınlar taşımak önceliğimiz olmalı, planlama da bu hususa dikkat etmeliyiz (G3).

İşini severek yapan insanlar uğraşıyorlar, koşturuyorlar fakat gelip giden devlet memurlarının anlayışıyla bu iş yürümüyor maalesef. Bölgeyle ilgili reklam tanıtım filmlerimiz valilik sitelerinde mevcut fakat televizyon kanallarında oynatılmadı. Sürdürülebilirlik halkın istemesiyle olmuyor. Buna şehri idare eden devlet memurlarının da sahip çıkması gerekiyor. Maalesef bir de çok kötü yanımız var ki o da bu kültüre ve tarihe uygun turizmi ön plana çıkaracak belediye başkanı da seçemedik bugüne kadar. Belediye

başkanları bizden birileri oluyor ama o da sahip çıkmayınca haliyle bizde sürdürülebilirliği aktifleştiremiyoruz (G6)

Açıkçası ben çok somut bir ilerleme göremiyorum. Kendimi bildim bileli bu konu konuşuluyor, toplantılar yapıyor ve bir ilerleme kaydedilemiyor. En önemlisi bu tarihi bölgelerde sit alanlarında koruma amaçlı imar planı yapılıyor. Koruma amaçlı imar planı on, on beş yıldır bir türlü tamamlanamıyor. Şu an yapılan koruma amaçlı imar planı onaylanmadı. Eğer onaylanırsa eski Gümüşhane'yi zaten tamamen kaybedeceğiz. Bütün sokak dokusunu yok sayan, geniş sokaklar, caddeler öneren, eğer bu caddeler yapılırsa 2019 yılında yapılan yol inşaatı gibi beş on metre istimlak duvarları oluşmasına sebep olacak tarihi sokakları ve taş duvarları, o sokakların birbirine bakan set set o oluşumunu sağlayan taş duvarları vesaire tamamen yok eden bir koruma amaçlı imar planı bu uygulandığı takdirde dediğim gibi turizmden falan bahsetmemize gerek kalmayacak. Herhangi bir yerleşime dönüşecek burası. Dolayısıyla burada şu önemli yani koruma amaçlı imar planı turizm aktörleri olmadan koruma aktörleri olmadan işte sosyologlar olmadan yapılmaması gerekirken buna sadece fiziksel kâğıt üzerinde bir plan olarak bakılıyor. Bu da işte yani Gümüşhane'nin eski Gümüşhane turizmi için işte büyük bir adım gibi lanse ediliyor ama doğru yapılmadığı takdirde gelecekte büyük bir zarara dönüşecek(G7)

Buradaki tarihi eserlerin restorasyonu , kayak merkezi planlanması, butik otelin yapılması, üniversitenin belediyenin ve kamu kurumlarının temsilcilikler açması, mevcut Gümüşhane mimarisini yansıtan konakların yeniden hem işletme anlamında hem kültürel bir zenginlik olarak seyre sunulması somut adımlar olarak ifade edilebilir. Yani tek tek sıralayacak olursak şimdi burada mesela şehir merkeziyle Süleymaniye Mahallesi arasında yol yapıldı. Gerçekten hem günün şartlarına uyarlandı hem de tarihsel bir dokuda kısmen korunmuş oldu. Yine bunun yanında Süleymaniye'nin içerisinde yürüyüş rotaları belirlendi. Bu tarihi mekanları gezme açısından konaklama tesisleri kuruldu. Kafe, restoran, çay bahçeleri açıldı (G9)

En somut gelişme orada seneler önce bir butik otel çalışması yapılmıştı ama işletmesi verilmemişti. İl özel idaresi onu en son Milli Eğitim Müdürlüğü'ne kiraladı orada açık konak tarzı butik otel var işletmeye açık. Bence bu en önemli gelişme. Yani gelen ziyaretçiler Süleymaniye Mahallesi'nde kalabilir. Ama orada mutfak ve restorasyon kısmının da geliştirilmesi gerekiyor en önemli gelişimi oradaki butik otelin halka açılması. Bir de bir iki sene önce il özel idaresi tarafından bir çay ocağı işletmesi açıldı. Gelen turistlere oturabilecekleri, dinlenebilecekleri çay, kahve içebilecekleri bir alan. En önemli iki gelişme bunlar bence(G12)

Bölgede son zamanlarda yapılan restorasyonlar, çevre düzenlemesi ve nihai olarak da yapılan konaklama işletmesi turizm açısından önem arz eden yatırımlar olarak değerlendirilebilir. Ulaşım ve altyapı yatırımlarını en dikkat çekici girişimler olarak görüyorum(G13)

Araştırma alanı için turizm bağlamında karşılaşılan sorunları saptamak amacıyla görüşmecilere *“Süleymaniye mahallesinde turizm bağlamında karşılaşılan en ciddi sorunlar nelerdir? Bazılarını belirtebilir misiniz?”* (Alt kategori 2) sorusu yöneltilmiştir.

Görüşmecilerin bu soru bağlamındaki görüşleri genel olarak mülkiyet sorunları, reklam ve tanıtımın yetersizliği, restorasyon çalışmalarının zaman aşımına uğraması, kurumlar arasındaki koordinasyonsuzluk, planlamanın eksik ve yetersiz oluşu olarak ortaya çıkmıştır. Alt kategori 2 ile ilgili görüşler aşağıda alıntılanarak sunulmuştur.

Bence en büyük sorun mülkiyet sorundur. Çünkü Süleymaniye Mahallesi alan itibariyle özel bir mülkiyete sahip. Her yer bir vatandaşın mülkiyetinde, tapusunda. Vatandaşlar buralarda yatırım yapmayınca devlet de ister istemez vatandaşlardan burayı satın alamıyor. Yani planlamaların istenildiği şekilde yürüyebilmesi için bu mülkiyet sorunlarının halledilmesi gerekiyor. Tabi bu da bir kaynak gerektiriyor. Yine Gümüşhane halkının özellikle bölgeyi daha çok sahiplenmesi gerekiyor. Bütün paydaşlar olarak hep birlikte bunu benimserseniz başarılı olacağımıza inanıyorum (G1)

Süleymaniye Mahallesi'nde turizm bağlamında şunu söylemek istiyorum ki mevcut geçmişten günümüze gelen tarihi yapıları bir şekilde turizme kazandırmak için bu yapıların dönüştürülmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani orada bulunan şu anda özel mülkiyeti olan vatandaşların elinde bulunan konakların bir şekilde vatandaşın da kazanç elde edebileceği şekilde onarılması, pansiyon ve otel şeklinde kullanılması, buradaki turizmi geliştirecektir (G2)

Bütüncül bir bakış açısıyla sürdürülebilir turizme yönelik tespit ve restorasyon işlerinin yapılmaması ciddi bir eksiklik kanaatimizce. Onun dışında ulaşım ile ilgili yapılması gereken hususlar var. Tanıtım, ciddi bir tanıtım eksikliği var. Şu an tanıtım adına Süleymaniye'yle ilgili ciddiye almamız gereken yol var. Başlıca eksiklikler olarak bunları sayabiliriz (G3)

Doğal dokuya ve tarih dokuya uygunsuz ve uyumsuz altyapı en önemli sorun. Diğer bir problem olarak ise restorasyonların gecikmesi söylenebilir. Geçmişte Gümüşhane, Canca Süleymaniye bir madenci başkentiydi. Dolayısıyla madenci kimliğini bir an önce ortaya çıkaracak bir turistik alan oluşturulması gerekir. Yani orada bir müze, bir madenci galerisinin açılması, bir maden galerisinin açılıp bir gösteri merkezine dönüşmesi önerilebilir. Diğer taraftan bölgenin Osmanlı'nın hoşgörü merkezi olduğunu vurgulamak gerekiyor. Ayrıca, bölgedeki konaklar pansiyona dönüştürülebilir. Alandaki tarihi eserlerin bir an önce restorasyon değilse bile bakım ve temizliğinin yapıp ziyaretçilerin gelip dolaşabileceği, gezebileceği bir mekân haline getirilmesi gerekmektedir. Oradaki bütün tarihi eserlerin mümkünse konakların geçmişini içeren bilgilendirme levhalarının yapılması elzemdir. Bölgedeki yerel halka turizmi sevdirmek gerekiyor (G4)

Süleymaniye Mahallesi'nin en önemli sorunu koordinasyonsuzluk ve plansızlık dediğim gibi koruma amaçlı imar planının sürdürülebilir bir turizme göre yapılması gerekiyor. Bu plan yapılırken üniversite, yerel halk, paydaşlar, mal sahipleri, yatırımcılar, turizmciiler bütün paydaşların bir arada çalışarak yapması gerekiyor. Gerçekten koordinasyon merkezi kurulması gerekiyor ya da belki böyle yani yürütme kurulu gibi bir şey belediye bir iki eseri restore ediyor, bir işlev vermeye çalışıyor. Valilik başka bir tarihi eseri restore ediyor. Ona bir işlev veriyor aynı tarihi eser kültür müdürlüğü başka bir proje yapıyor. Kurumların birbiriyle koordinasyonu eksik ne yazık ki ... (G7)

Süleymaniye Mahallesi'nin bence şu an için hani altyapısı tamamlandığı için ciddi sorun değil ama eksiklik olarak alanın tur programlarına eklenmesi ve buradaki tarihin hikayelendirilmesi gerekiyor. Bu husus çok fazla bilinmiyor mesela. Burada darphane hikayesi var. Altın madenlerinden çıkarılan altın burada işlendiğini burada bir darphane olduğunu vs. burayla ilgili çeşitli hususlar var. Orada yine tek minareler özellikle bunun dışında da belli yapılar var hikayesi olan. Bu olayların hikayeleştirilip tur programlarında gelen ziyaretçiye de bu şekilde anlatılması bence önemli. Yani tur programlarına eklenmesi bölgenin tanınırlığının artırılması gerekmektedir (G12)

Süleymaniye bir marka yaratma açısından Gümüşhane için önemli bir bölge, ancak maalesef ki bu konu da yeteri derece çalışıldığını düşünmüyorum. Turizmde tanıtım ve reklam önemli pazarlama araçlarıdır. Maalesef önemli bir zenginliğe sahip olmasına rağmen, yeteri kadar iyi reklam ve tanıtım yapıldığını düşünmüyorum. Gerek uluslararası gerekse de yerel turistlere ulaşamamıştır. Ayrıca ziyaretçilere profesyonel hizmet sunacak işletmelerin yatırımları sağlanmalıdır (G13)

Süleymaniye Mahallesi'ndeki turizm potansiyelinin paydaş bakış açısıyla değerlendirmek amacıyla görüşmecilere *“Süleymaniye mahallesinde var olan turizm potansiyelinin reel olarak bir anlam ifade edebilmesi için hangi paydaşlara hangi görevler düşmektedir? (Alt Kategori 3)”* sorusu yöneltilmiştir.

Planlama çalışmalarında tüm paydaşların yer alması, bölge halkının turizmi sahiplenmesi, kamu tarafından planlanan altyapı ve üstyapı yatırımlarının tamamlanması, özel sektörün yatırım yapmaya teşvik edilmesi, yatırım faaliyetleri bitirildikten sonra tanıtım faaliyetlerinin hayata geçirilmesi bu kategorideki temel görüşler arasındadır. Ayrıca, bölge halkına turizm eğitimi verilmesi, bölgedeki çalışmalarını geciktiren bürokratik engellerin bertaraf edilmesi ve Süleymaniye Mahallesi'nde yaşayan yerel

halka ev pansiyonculuğu eğitimlerinin planlanması bu bağlamda belirtilen diğer hususlardır. Konu ile ilgili bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Süleymaniye Mahallesi'nde planlama tamamen kamu marifetiyle yapılıyor. Zaten kamu bunu elinden geldiğince yapmaya çalışıyor. Ama kamunun planlama çalışmalarında tek başına karar alması uygun değil. Özellikle ilin ticari faaliyetlerinin yürütüldüğü ticaret odalarının, il özel idarenin, üniversitemizin tamamen planlamanın içinde yer alması gerekiyor. Kayakla ilgili, sporla ilgili kurulan derneklerin olayın içinde olması gerekiyor. Ayrıca alandaki mülkiyet sahiplerinin de bu işi sahiplenmesi lazım. Yani buna inanması ve kendi mülkiyetlerinde konaklamaya yönelik, gününbirlik yeme içme tesislerine yönelik yapılaşmayı da gündemlerine alması gerek. Yani hemen hemen her kesimi ilgilendiren bir durum (G1)

Birincisi altyapıyı yapmakla sorumlu olan belediye ve valiliğin ilgili birimlerinin sürdürülebilir turizm kapsamında sürdürülebilir bir imar planı, sürdürülebilir bir altyapı, sürdürülebilir bir restorasyon uygulamasını devreye sokması gerekmektedir. Diğer taraftan yerel halkın da yapılarını yenileyip turizme kazandırılabilmesi için de mutlaka teşvik ve fonların devreye sokulması gerekir. Bunlar kamu kaynaklarıyla, Avrupa Birliği destekleriyle ya da başka fonlarla yapılabilir. Kültür ve Turizm Müdürlüğü öncülüğünde çok daha aktif tanıtım stratejisi hazırlanmalıdır. Süleymaniye'nin kuruluşundan bugüne geçen tarihsel süreci çok iyi anlatan, hikayeleştirilen, kurgulayan bir tanıtımın yapılması gerekiyor. Ama bunların altyapı ve üstyapı yatırımları tamamlandıktan sonra yapılması gerekiyor eğer altyapı bakım, onarım ve restorasyon yapılmadan, tanıtım yaparsanız bölgenin tahrip olmasına neden olursunuz. Turist gelmeden önce belli şeylerin hazır olması gerekir. Yani yapıların hepsini haritalarla, tabelalarla, kitapçıklarla, internet ortamında vatandaşın kendi başına gittiğinde dahi oradaki her bir yapının hikâyesini görebilmeli, izleyebilmeli ya da gruplar gittiğinde bunu görebilmeli. Bölge halkına turizm eğitimi verilmeli(G4)

Süleymaniye Mahallesi'nin koruma amaçlı imar planını yapma görevi belediyeye ait. Belediye bunun dışında kendi mülklerini restore edip hizmete açmalı ki bunu da yapmaya başladılar. Valilik bünyesindeki Kültür ve Turizm Müdürlüğü belediyeyle birlikte bütün bu işlerin koordinasyonunu sağlama görevini üstlenmeli. Ayrıca, yerel halkın katılımını hem planlamaya katılımını hem de turizme katılımını sağlayacak olan da belediye ve kültür turizm müdürlüğüdür. Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün vatandaşları turizm konusunda yönlendirmesi gerekiyor. Birçok krediden ya da hibeden, Avrupa Birliği fonlarından, kalkınma ajansı fonlarından nasıl faydalanabileceğini insanlara anlatması gerekiyor. Ev pansiyonculuğu, küçük işletmeler gibi konularda eğitim verilmesi lazım (G7)

Burada en çok yerel yönetime, il kültür turizm müdürlüğüne ve bunların tamamını organize eden bir devletin üst ekranı olan valiliğe görev düşüyor. Onların bu konuda girişim yapması lazım. Süleymaniye'nin atmosferini bozmadan bir şeylerin yapılması gerekmektedir. Ama betonarmeyle beraber yapılan bir çalışmada hiçbir şey ifade etmez (G8)

Özellikle yerel, ulusal ve uluslararası anlamda henüz tam anlamıyla keşfedilmemiş bir yerden bahsediyoruz. Dolayısıyla ilk etapta yani bu tarz yerlerin keşfedilmesi, bilinirliğinin artırılması için kamunun özellikle yatırımlarının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yani bu tarz alanlarda kamu birtakım yatırımlar yapar. Kısmen burayı cazibe merkezi haline getirir. Bölge cazibe merkezi haline geldikten sonra yerel, ulusal veya uluslararası teşebbüsler de muhakkak burada faaliyet sürdürmek isteyeceklerdir. Yani planlama kesinlikle kamu eliyle olmalı diye düşünüyorum. Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane Valiliği, Gümüşhane Belediyesi ve bunların altındaki kamu kurumlarının bizzat yatırımlarıyla, teşvikleriyle öncelikli olarak buranın bir cazibe merkezi haline gelmesi için işbirliği yapılması gerekiyor(G9)

Süleymaniye Mahallesi'nin girişine yakın bir yere tur otobüslerinin park edebileceği bir alanın belediye tarafından faaliyete geçirilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum. Onun dışında yerel halk diğer bir paydaş burada kadınların turistten ve turizmden para kazanacaklarını fark etmeleri önemli. Belki şu olabilir. Bizim kadın kooperatifimiz var. Hani bu turların yapıldığı dönemde İl Özel İdaresine ait olan yerde bir işletme yapılabilir veya Süleymaniye Mahallesi'nde evlerden birinin sahibi bahçesini açabilir. Süleymaniye Mahallesi'nde yaşayan halk, belediye, kültür turizm müdürlüğü ve özel işletmeler burada çok önemli paydaş konumunda. Doka ve Dokap finansal kaynak sağlayacak paydaşların başında gelmektedir. (G12)

Üst Tema 3: Süleymaniye Mahallesi'nde Sürdürülebilir Turizm Bağlamındaki Güçlü ve Zayıf Yönler (Ana Tema)

Araştırma alanı için görüşmecilere “Süleymaniye mahallesinde sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmenin önündeki bölgesel zayıflıklar nelerdir?(Alt Kategori 1) ” sorusu yöneltildi. Belirtilen kategori bağlamında görüşmeler tarafından bazı hususlar ön plana çıkarılmıştır. Bu hususlar aşağıda özetlenmiştir.

Gümüşhane'nin küçük bir il olması, halkın turizme karşı ön yargılı olması, ulaşım, reklam ve tanıtımın yetersiz kalması, paydaşların bir araya gelip eylem planları hazırlamada ve uygulamada yetersiz kalmaları bu bağlamda belirtilen temel sorun alanlarıdır. Nüfusun az olması, halkın turizmin kırsal kalkınmaya olan faydasını benimseyememiş olması, projeler için gerekli maddi imkânsızlıklar, Gümüşhane ilinin ülke nüfusunun fazla olduğu şehir merkezlerine uzak olması, turizm yatırımlarını bölgeye çekecek lobi gücünün olmaması, bürokratik engeller ve hantallık, uzman yönetici eksikliği, bu kategori bağlamında ortaya çıkan temel bölgesel zayıflıklar olarak sayılabilir. Konu ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

Bölgesel zayıflık olarak çok küçük bir iliz, ildeki nüfus yoğunluğu oldukça düşük düzeylerde. Gümüşhane'deki halkın hala daha turizmin kırsal kalkınmaya olan faydasını tam olarak benimseyememiş olması diğer bir handicap. Yatırım yapacak sektörden insanların azlığı, yöre halkının bu tarihi dokuyu koruma ve onarma noktasındaki maddi imkânsızlıkları, temel zayıf yönlerimizdir (G1)”

Yani en önemli etkenlerden bir tanesinin ulaşım olduğunu düşünüyorum. Süleymaniye Mahallesi'ni bilen insanlar bir şekilde gelip ziyaret ediyor ama bu kişilerin sayısı maalesef çok az. Süleymaniye Mahallesi'ndeki turizm kaynaklarının özelliğini ortaya çıkaracak şekilde tanıtımlarının yapılması gerekiyor. Fuarlarda, bilimsel toplantılarda Süleymaniye Mahallesi'ne vurgu yapılması gerektiğini düşünüyorum(G2)

Eski Gümüşhane'yi diğer bir deyişle Süleymaniye'yi mevcut bütüncül bir bakış açısıyla turizme kazandırmak için tanıtım başta olmak üzere ciddi bir bütçe gerekiyor. Ziyaretçiler daha çok yakın çevreden kısa süreliğine Gümüşhane'ye geliyorlar. Karaca Mağarası'nı ziyaret edip Torul Cam Seyir Terasına çıkıp dönüyorlar. Dolayısıyla Süleymaniye Mahallesi'nin hem tur güzergâhlarına dâhil edilmesi hem de tanıtım eksikliğinin giderilmesi gerekiyor(G3)

Gümüşhane maalesef büyük şehir merkezlerine uzak bir konumda, coğrafi olarak da zor bir yerdeyiz. Örneğin en yakın havalimanına bir buçuk saat mesafedeyiz. Büyük şehirlere uçak ve artı bir buçuk saat karayolu derken zor erişilen bir bölgedeyiz dolayısıyla Gümüşhane turizm ulaşımı açısından çok avantajlı bir yer değil. Bu nedenle yurt dışı turist odaklı planlama yapmak yerine nispeten yakın illere yönelik planlama gerekiyor. Eski Gümüşhane'nin ilk olarak Gümüşhane'de yaşayan insanlar tarafından kullanılması gerekiyor. Eski Gümüşhane yaz aylarında turizm açısından cazibe merkezi olabilir. Kış aylarında ise kayak merkezi turistik cazibe oluşturabilir. Dolayısıyla bu ikisi birbiriyle ilişkili planlandığı takdirde Eski Gümüşhane on iki ay turizm yapılabilecek bir alana dönüşebilir (G7)

Gümüşhane küçük bir şehir olması nedeniyle açıkçası biraz dezavantajlı durumda. Yani kendi iç pazarı küçük o anlamda hani belki yatırım yapmaya değer görünmüyor olabilir. Sıkıntılardan biri bu olabilir. Ulaşım açısından açıkçası çok sıkıntılı değil Zigana tünelinin açılmasıyla daha da avantajlı hale gelebilir. Özellikle Trabzon pazarından ciddi seviye de ziyaretçi çekebilir. Bunun dışında bölgesel olarak en önemli dezavantajı yatırımları bölgeye çekebilecek bölgesel anlam da bir lobi gücü yok. Buraya yatırım yapacak güçte iş adamı sayısı sınırlı biraz. Bu yüzden bölgesel anlamdaki dezavantajı aslında yatırımcı potansiyelinin olmaması (G10)

Bölgesel zayıflık olarak şu husus belirtilebilir. Bölgedeki paydaşların bir araya gelip Süleymaniye Mahallesi'ni önceliklendirecek eylem planları hazırlamaları ve bu planları uygulamaya geçirmeleri biraz süreç alıyor. Bu konuyla ilgili belki dediğim gibi yerel eylem planlarının oluşturulması, ortak çalışma gruplarının oluşturulması, inisiyatif alınması ve eyleme geçilmesi ile alakalı sıkıntılar var. Hani yapılacak şeyler belli. Kimin ne zaman yapacağıyla ilgili bir plan ve bunun da Valilik nezdinde yürütülmesi, sürece çok olumlu katkı sağlayacaktır (G12)

Diğer bölgelerde olduğu gibi maalesef atılan her adım, sağlıklı bir planlama ve stratejiler ışığında yapılmadığından bölgede yapılan yatırımlar ölü olarak durabilmektedir. Bir bölgede turizmin geliştirilmesi için gereken evreler pek göz önüne alınmamaktadır. Yani uzman yöneticiler ve bu konuda hassasiyet taşıyacak kadroların eksikliği ilk göze çarpan zayıflık olarak ifade edilebilir (G13)

Süleymaniye Mahallesi'nin güçlü yönlerinin belirlenmesi amacıyla katılımcılara *“Süleymaniye Mahallesinde sürdürülebilir kalkınmaya olumlu katkı sağlayacağını düşündüğünüz bölgenin güçlü yönleri nelerdir?(Alt Kategori 2)”* sorusu yöneltilmiştir. Tarihi kentin kadim kültürü, hoşgörü merkezi özelliği, kış ve kültür turizmi potansiyeli, modern yapıların henüz bölgeye girmemiş olması, 500-600 yıllık tarihi geçmiş, mikro-klima özelliği, doğal bitki örtüsü, tarihi konakların varlığı, bölgede faaliyette bulunan butik otel, çok yakın mesafedeki Ramada Oteli, şehir merkezine yakınlığı ve maden turizmi potansiyeli, Süleymaniye Mahallesi'nin güçlü yönleridir. Güçlü yönler kategorisi ile ilgili katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Süleymaniye Mahallesi tarihsel süreç içerisinde hoşgörü merkezi konumunda bir bölgedir. Alanda Rumlar, Ermeniler, Türkler hep bir arada beş yüz yıl yaşamışlar. Camiyle kilisenin, Türk hamamlarıyla, Rum okulunun yan yana olduğu mahalle, farklılıkların değil de birleştiriciliğin, hoşgörünün hâkim olduğu bir alan. Böyle bir anlayışın uzun yıllar burada yaşamış olması bölgenin en büyük cazibe unsurudur. Geçmişten günümüze aktarılan kültürel miras unsurlarından bir kısmının ayakta olması bizim için bir avantaj. Ayrıca alanda kış turizm merkezi bulunması diğer da bir olumlu yön olarak belirtilebilir. Kış turizm merkezi faaliyete geçtiğinde kış turizmi amacıyla bölgeyi ziyaret edecek turistlerin bölgenin tarihi dokusuyla iç içe olmasının sağlanması da ziyaretçiler için farklı bir deneyim oluşturacak. Diğer güçlü yönlerden biri de Süleymaniye Kentsel Sit Alanına modern yapıların henüz girmemiş olması olarak söylenebilir (G1)

Bölgenin tarihi özellikleri en güçlü yanı olarak ifade edilebilir. Diğer bir güçlü yönü ise Kanuni Sultan Süleyman döneminden kalma bir şehir olması. Yani beş yüz altı yüz yıllık bir tarihinin olduğunu ve bu süreçte de farklı kültürlerden insanların yaşadığını düşünüyorum. Dolayısıyla bölgenin tarihi yönü en güçlü tarafıdır. Diğer taraftan Süleymaniye Mahallesi'nin özgün mikro-klima özelliği de bölgenin güçlü yanı olarak karşımıza çıkmaktadır (G2)

Doğal güzelliği, harika doğası, doğal bitki örtüsü, eşsiz su kaynakları, tarihi binaları, hamamları, kiliseleri ve eski konakları alanın güçlü taraflarıdır. Eski hükümet konakları, defterdarlık, valilik binaları, şu anda bu binalardan eser yok ama geçmiş tarihini bilen, eski fotoğraflarını gören insanlar bunları merak edip geliyor nerede bunlar diye. Benim İstanbul'dan birçok arkadaşım geliyor mesela dönme istemiyorlar. Doğal olarak kendine hayran bırakıyor Süleymaniye (G5)

Kış turizmi potansiyeli bölgenin güçlü yanıdır. Zigana'yla birlikte bütünleşik planlar hazırlanır ve geliştirilirse çok büyük bir kayak pazarına sahip olunabilir. Süleymaniye'nin doğal, korunaklı bir alanda olmasından dolayı karlar geç eriyor. Bu durum kayak turizmi için avantaj oluşturabilir (G10)

Gümüşhane'ye zaten şu anda turizm akışı var. Torul Cam Terası, Karaca Mağarası, Tomara Şelalesi, Limni Gölü gibi farklı destinasyonlara zaten turist çekiyoruz. O yüzden bu turistlerin Süleymaniye Mahallesi'ne gelmemesi için hiçbir sebep yok. Gümüşhane'de aktif destinasyonların olması, Ramada Oteli'ndeki konaklama kapasitesi, mahallede yer alan

butik otel, Süleymaniye Mahallesi'nin şehir merkezine yakınlığı, güçlü yönler arasında sayılabilir (G12)
Süleymaniye Mahallesi'nin kadim kültürel değerleri, doğal kaynakları, özellikle tarihi ve kültürel objelerin yoğunluğu gibi öne çıkan konularda sürdürülebilir kalkınmaya olumlu katkı sağlayacağı açıktır (G13)

Üst Tema 4: Bölgenin Sürdürülebilir Turizm Gelişimi Açısından Yeterliliği (Altyapı, Üstyapı, Projeler, Master Planı, Paydaş Eğitimi vb.)

Bölgedeki altyapı, üstyapı, paydaş eğitimi, planlama unsurlarının yeterliliğinin ölçülmesi sürdürülebilir turizmin temel unsurları arasındadır. Bölgenin turizm açısından yeterliliğinin belirlenmesi, karar vericilere planlama, uygulama ve kontrol bağlamında fikir verecektir. Belirtilen üst tema 4 farklı alt kategori içermektedir. Bu alt kategorilerden ilkinde altyapı ve üstyapı unsurlarının mevcut durumu ele alınmıştır. Bu bağlamda araştırma katılımcılarına, *“Süleymaniye Mahallesinde yer alan turizm alanlarının altyapı ve üstyapı unsurlarının bölgesel sürdürülebilir turizm gelişimi için yeterli görüyor musunuz?” (Alt Kategori 1)* sorusu yöneltilmiştir. Belirtilen kategoriye ilişkin genel anlamda yapılan altyapı ve üstyapı çalışmalarının yeterli olduğunu düşünenler bulunsada özellikle restorasyon çalışmaları, bağlantı yolları, konaklama tesisi, yiyecek-içecek tesisi, tuvalet vb. genel tesislerin yapılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Konu ile ilgili bazı katılımcı görüşleri aşağıda sıralanmaktadır:

Bölgeyi altyapı ve üstyapı açısından yeterli görüyorum. Bölgenin altyapısı tamamen modern bir şekilde yapılmış. Yani Süleymaniye'nin kanalizasyon sistemi, elektrik hat sistemi telefon hat sistemi, doğal gaz sistemi açısından yeterli düzeydedir. Ulaşım altyapısının tamamlanmış olması bölgenin güçlü yanıdır. Planlamaların tamamlanmış olması da bölge için önemli bir avantaj (G1)

Altyapı konusunda aslında oldukça iş yapıldı. Böyle kırsal bir yerleşim olmasına rağmen doğal gazı dahi var ama işte elektrik, su altyapısında eksiklikler var. Bunlar giderilebilir. Üstyapı olarak da çay bahçesi, bir butik otel ve bir konak mevcuttur. Henüz tamamlanmamış olan Zeki Kadirbeyoğlu Konağı'nın bir an önce bitirilmesi gerekiyor. Yiyecek-içecek tesisi, tuvalet vb. ihtiyaçların karşılanacağı alanlar eksik. Zeki Kadirbeyoğlu Konağı içinde gastronomi müzesi, restoran ve altında tuvaleti planlandı. Ayrıca konağın önündeki paşa hamamı hizmete açılması planlanıyor. Yani kamusal olarak bu hizmetler bitirildiğinde bir turistin rahatça bir gün geçirebileceği bir yer alan olacak (G7) Şu an için tabii ki yeterli değil. Altyapı derken şu anda doğal gaz var, kanalizasyon yapılmış, elektriği var ama bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum. En azından turizm yönünden bir katkı sağlanabilmesi için butik oteller yapılabilir çünkü yapılan Suluhan Otelinin kapasitesi yeterli değildir (G11)

Geçmişten günümüze altyapı yatırımları yapılıyor ama tabii ki tamamlanması gereken unsurlar var. Mesela Süleymaniye Mahallesi içinde yer alan Canca Kalesi'nin restorasyonunun tamamlanması ve Canca Kalesi'ne giden yolun bir an önce bitirilmesi gerekiyor. Ayrıca, kalelere giden yollar iyileştirilebilir (G12)

Altyapı ve üstyapı yatırımlarının yeterli olduğunu düşünmüyorum. Sürdürülebilir turizm de yerel halkın da katılım göstereceği girişimlerin desteklenmesi gerekmektedir. Bölgenin yol ve ulaşım sorunu bulunmamaktadır. Ancak çeşitlilik arz edecek hizmet işletmesi noksanlığı söz konusudur (G13)

Üst Tema 4 başlığı bağlamında ele alınan diğer bir alt kategori ise turizm projelerinin finansmanının nasıl yapıldığıdır. Bu durum sürdürülebilir turizmde dikkate alınması gereken temel unsurlar arasındadır. Bu bağlamda araştırma alanı için görüşmecilere “Süleymaniye Mahallesi’nde turizm projelerinin finansmanı ile ilgili yatırım fonları sürdürülebilir turizm amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için yeterli midir?” sorusu yöneltilmiştir. Genel olarak katılımcılar projelerin fiziki olarak yapılmasına rağmen sürdürülebilirliği noktasında sorunlar olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca bürokratik yapı, projelerin denetlenmemesi, projelerin yanlış uygulanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanamaması, arazi ve mülkiyet sahiplerinin olumsuz tutumları vb. nedenlerle sürdürülebilir turizm için yeterli proje desteğinden yararlanılamadığı vurgulanmıştır. Alt kategori ile ilgili bazı görüşler aşağıda yer almaktadır:

Aslında birçok fon var. Fakat Süleymaniye’de bunları yürütebilmemiz için mülkiyet sahiplerinin de işin içine girmesi lazım. Şimdi takdir edersiniz ki devlet orada herhangi bir mekânda bir yatırım yapmak için önce mülkiyeti hazineye ait olan arazilerden başlıyor. Hâlbuki Süleymaniye’de arazilerin büyük bir kısmı şahıslara aittir. Bir de miras meselesi var. Yani iki yüz metrekarelik bir alan için bile mirasçı sayısı oldukça fazla. Bunların çözülmesi gerekiyor. Satın almak istesen de mirasçısı çok olduğu için hepsinin imzasının olması gerekiyor. Bu husus sürdürülebilirliği tehdit etmektedir. (G1)

Yani hangi fonlardan tam olarak faydalanılıyor mu bilemiyorum ama işlerin yürüyüş hızından yetersiz kaldığını fark ediyorum(G3)

Yeterli tabi ama ildeki lobi gücü eksikliği nedeniyle projelerden yeterli desteği alamıyoruz. DOKA var mesela Trabzon’da desteklemiyor siz gittiğiniz zaman bir proje sunduğunuz zaman sizin projeniz en arka plana atılıyor. Trabzon’a daha yakın olan, daha çok görünen kendi bölgesinin insanına yönelik projeler destekleniyor. Siyasi taktirler bu yönde kullanılıyor. Sizde fazla bir şey yapamıyorsunuz maalesef (G6)

Çok fazla olmadığını düşünüyorum. Yaklaşık on yıl öncesine kadar aslında kalkınma ajansları Eski Gümüşhane’nin turizmine yani büyük küçük işletmelere oteller kurulmasına, pansiyonculuğa, restorasyonlara yönelik şahıslara hibeler veriyordu. Ama on yıldır kalkınma ajansları genel olarak hibeleri daha çok kamu kurumlarına vermeye başladılar. Değişeceğini yeniden vatandaşlara hibeler, destekler verilmesi yoluna gidileceğini umuyoruz. İnşallah bu yönde desteklerini aktarmak üzere çalışmalar başlarlar. O zaman yeterli olacaktır diye düşünüyorum. Yani kısaca bürokratik zihniyetle, memur zihniyetiyle sürdürülebilir bir turizm söz konusu olamaz (G7)

Yeterli değil. Neden değil? Çünkü şöyle bir şey diyeyim. Bizlerin yani sivil toplum kuruluşlarının projelerin içinde olması gerekiyor. Projeler genel olarak yerel yönetimler tarafından yönetiliyor. Yerel yönetimlerin alınan destekleri gerektirdiği şekilde kullanmadıkları, projelerin takipsizliğinden ve denetimsizliğinden kaynaklanan ciddi sorunlar var. Bu noktada bütün paydaşlarla beraber bir değerlendirme yapılmasını daha uygun görüyorum. Yani bir yerlerde kaynak var ama kaynak nereye gidiyor belli değil maalesef. Bunlar hep denetimsizlikten. Proje bütçesine bakılıyor, bu doğru ama yapılan işin niteliğine ve katma değerine bakıldığında gereken sonuç alınmıyor (G8)

Fonların sağlanması için ciddi bir yerel irade lazım. Maalesef o da yok veyahut iradenin yatırımı sağlamaya gücü yetmiyor. Yani muhakkak şehirde buraya işte kayak pisti yatırımı yapılsın, oteller kurulsun diye varlık göstermeye çalışan insanlar var. Bazılarını tanıyorum da hani uğraşıyorlar, bir şeyler yapmaya çalışıyorlar ama insanların gücü yetmiyor o yüzden daha güçlü çalışılması lazım bu anlamda (G10)

Yeterli olmadığını düşünüyorum. Şimdiye kadar Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı’nın birtakım katkıları olmuştur. Hem Süleymaniye yolu hem de yapılan Suluhan Otel için ve şu anda bir meydan düzenlemesi yönünden de Doka’nın ufak tefek dokunuşları vardır ama bunlar yeterli değildir(G11)

Süleymaniye Mahallesi’nde yapılan projelerin çoğunda ve Doka ve Dokap’tan eş finansmanla yapılan çalışmalar var ve il özel idaresi ve belediyenin kendi bütçelerinden

katkıları var. Bunun dışında orada belki renovasyonla alakalı belli kiliseler var. Turizm Bakanlığı'ndan belki ekstra fonlar alınabilir. Yeterli mi dersiniz tabii ki daha fazlası olabilir ama şimdiye kadar belli bir yatırım yapıldı. Süleymaniye Mahallesi'ne yapılan yatırımları kıyasladığımız zaman diğer bölgelere nazaran avantajlı olduğunu söyleyebiliriz (G12)

Üst Tema 4 temasının diğer bir alt kategorisi olan planlanan ve gerçekleşen projelerin durumu ile ilgili olarak görüşmecilere aşamalı olarak üç soru; *“Süleymaniye mahallesinde turizmi geliştirmeye yönelik projeler var mı? Bu projelerin günümüzdeki durumu nedir? Ne kadarı hayata geçirilmiştir?”* (Alt Kategori 3) soruları yöneltmiştir.

Görüşmecilerin çoğunluğu hizmete giren Suluhan Butik Otel, planlanan kayak merkezi ve master plandan bahsetmişlerdir. Ayrıca restorasyon süreci devam eden Rum Erkek Okulu, Ali Zeki Kadirbeyoğlu Konağı ve Paşa Hamamına yönelik altyapı ve üstyapı çalışmaları, Gümüşhane ile Süleymaniye Mahallesi'ni bağlayan yol projesi ile ilgili hususlar ifade edilmiştir. Devam eden ve kısmen bitirilen projeler ile ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda detaylıca sunulmuştur:

Kış turizm merkeziyle ilgili projeler var. Aslında Süleymaniye sit alanının içinde birçok proje gerçekleşti. İşte otel yatırımı, camilerin, kiliselerin restorasyonu, Rum Okulu'nun şu anda onarımının ihale edilip yapılıyor olması aslında kamuya ait tarihi mirasın hepsine dokunulmuş. Sivil mimaride, Süleymaniye'de beş altı tane sivil mimari sahipleriyle de irtibata geçilip destek verilmiş. Onlar da restore edilmiş. Tabii ki yapılması gereken yine birçok şey mevcut (G1)

Süleymaniye Mahallesi'nde Yeşilyol Projesi'nden sağlanan finansman ile ulaşım sorunu giderildi. Süleymaniye Mahallesi'ne konaklamayı sağlayacak olan bir otelin inşa edilip ve bugün çalışır vaziyete getirilmiş olması, bu manada bir katkı sağlandı. Gümüşhane Belediyesi tarafından Zeki Kadir Beyoğlu Konağı'nın restorasyonu yapıldı. Çevre düzenlemesi süreci devam ediyor. Süleymaniye Mahallesi içerisindeki sokak ve meydan düzenlemelerine başlandı ve bu projeler devam ediyor. Bölgedeki tarihi hamamlardan birkaçının ortaya çıkarılıp ziyarete açılması için onarım ve tadilat projeleri geliştiriliyor. Gümüşhane Belediyesi'nin kalkınma ajansına sunduğu karavan projesi var. Bu projenin de hayata geçirileceğini umuyorum (G2)

Tarihi Süleymaniye merkezinin korunması bağlamında projeler yapıldı. Koruma planları yapıldı ama koruma planında önemli sıkıntılar mevcut. Tarihi dokuya uyumsuz imar planları, sonra o tarihi dokunun içerisinde o yol yapıldı. İmar planlarında tarihi dokuyu, bölgenin tarihi silüetini korumak gerekiyor. Kayak tesisi projesi var ama bu seferde tarihi kenti korumaktan ziyade tarihi kenti kayak tesisine konaklama ya da altyapı merkezi gibi düşünülüyor, bu husus çok kötü çünkü kayak tesislerinin tarihle ve hatta doğayla da çok ilgisi yoktur. Dolayısıyla Süleymaniye ne kayak tesisine ne de başka amaçlarla turizmin gelgeç kullanım alanına dönüştürülmemelidir. Tarihi misyonuna uygun gelişimi sağlanmalıdır (G4)

Turizmi geliştirmeye yönelik tüm paydaşlar bir şey yapılması gerektiğini söylüyor ama ben çok da somut bir şey görmüyorum. En somutlarını düşünerek başlayayım. Projesi bana ait olan ve Gümüşhane Belediyesi tarafından yürütülen Zeki Kadirbeyoğlu Konağı Gastronomi Müzesi olarak yapılıyor. Hemen onun yanında Paşa Hamamı var. Bunun da yine restorasyon projelerini yaptık ama bütçesizlik ya da bütçenin öncelik sıralaması sebebiyle henüz bekliyor. Bu hamamı biz planlayıp projelendirdik. Eski Gümüşhane gelin hamamlarının yapıldığı bir yer burada gelin hamamı kültürü geliştirebilir ya da turistlerin kullanacağı bir hamama dönüşebilir. Onun dışında “Rum Erkek Okulu” dediğimiz binanın restorasyonunu Valilik yapıyor. Burası kent belleği merkezi gibi daha doğrusu şöyle diyeyim Eski Gümüşhane için hafıza merkezi olmalı. Gümüşhane'yle ilgili bütün yazılı, görsel, arşiv toplanacak ve işte çeşitli dersler, eğitimler toplantılar vesaire yapılacak. Suluhan Oteli bitti, işletilmeye başlandı. Koruma amaçlı imar planı var, sürdürülebilir turizme yönelik planlanırsa çok faydalı olur. Kayak merkeziyle ilgili de Valilik tarafından

bir turizm master planı yapıldı. Yani son on beş yıldaki en büyük en iyi planlama bu bence kayak merkezi daha önce Eski Gümüşhane'nin dibinde çok kullanılamayacak tek bir pist üzerine planlanmıştı bugüne kadar. Kanadalı bir firma dünya çapında kayak merkezleri tasarlayan bir firma bunu daha yüksek rakımla ve çok daha uzun kullanma süresi olacak şekilde planladı. Bu planının gerçeğe dönüştürülmesi için çevre düzen planının ve bir takım altyapı planlamalarının doğru yapılması gerekiyor. Bunlar maalesef çok yavaş ilerliyor (G7)

Sürdürülebilir turizmin en önemli göstergelerinden bir diğeri de turizm planlama süreçlerinin paydaşların iş birliği ile hayata geçirilmesi, yerel halkın master plan süreçlerindeki rolü, yerel paydaşlara turizm eğitimi verilmesi ile ilgilidir. Üst Tema 4 temasının alt kategorilerinden biri de bu hususun irdelenmesi ve paydaşların bu konuyla ilgili görüşlerinin alınmasıdır. Bu bağlamda katılımcılara *“Turizm gelişimi master planının hazırlanması, yerel paydaşlara turizm eğitiminin verilmesi, turizm endüstrisinin planlama süreçlerinde temel bileşenler arasında yer alması gibi turizmle ilgili konular bölgeye yönelik hazırlanan bölgesel planlama belgelerinde yeterince yer almakta mıdır?”* (Alt Kategori 4) soruları yöneltmiştir.

Görüşmeciler bu konuyla ilgili çalışmalar olduğunu fakat yeteri kadar kamuoyunda yer almadığını, çalışmaların genellikle kamu marifetiyle yapıldığını, uygulamaya geçilemediğini belirtmişlerdir. Görüşmecilerden biri yerel halka ulaşamadığından bahsederken diğer bir görüşmeci inandırıcı, uygulanabilir ve aynı zamanda sürdürülebilir bir master planı sürecinin hayata geçirilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır. Konu ile ilgili katılımcıların diğer görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Belirtilen konular planlama süreçlerinde yer almaktadır fakat uygulamalarda gerçekçi olmak gerekirse istenilen seviyeye gelinebilmiştir. Diğer bir konu yerel halkın turizmde inandırılması gerekir (G1)

Yerel halkın görüşleri planlama çalışmalarında yeteri kadar yer almıyor. Destinasyonu tüm yönleriyle ele alacak çalışmalar noktasında eksiklik var. Önce var olanın kıymetini, değerini yöre ve bölge turizmi açısından niçin önemli olduğunu bizim ortaya koymamız gerekiyor. Yani zaman zaman buradaki paydaşlarla toplantılar yapılırsa isabetli olur. Bizim Süleymaniye'yle ilgili mesela bu uçaklarda yolcuların önüne konulan dergilerde, seyahat dergilerinde başta olmak üzere tanıtım eksikliğini gidermemiz lazım. Onun dışında şehrin girişinde çıkışında bir ışıklı pano ben görmedim bugüne kadar. Yani Süleymaniye'yi gördünüz mü? Veya Süleymaniye'yi görmelisiniz gibi. Hatta bu panoları Erzurum yolu üzerinde, Trabzon yolu üzerinde belki Trabzon çıkışında bunları görmedim. Dolayısıyla tanıtım faaliyetlerinin yetersiz olduğunu düşünüyorum(G3)

Paydaşların görüşlerine tam anlamıyla yer verildiğini düşünmüyorum. Yani vardır mutlaka ama kâğıt üzerinde olsa bile uygulamada eğer tüm paydaşların yer aldığı geniş katılımlı ve süreçleri iyi tanımlanmış bir planlama değilse, genelde tavsiye veyahut da öngöründen öteye geçemiyor. Aslında gördüğüm kadarıyla Süleymaniye'de planlama anlamında o kadar çok şey yapıldı ama konuşulanlar fiiliyata bir türlü geçemedi. Bu da şunu gösteriyor, uygulanabilir olmadığı için geçemedi. Çünkü uygulanabilir değil, alana uygun değil, insana uygun değil (G4)

Açıkçası çok fazla güncel bilgim yok. Yani bildiğim kadarıyla planlamalarda yerel halkın görüşlerine çok da fazla yer verildiğini düşünmüyorum. Yapılan planlamalarda Eski Gümüşhane çok baskın bir şekilde yer almıyor. Hatta Çevre Şehircilik Bakanlığı'nın bölge planında fiziksel olarak işaretli bile değil, dolayısıyla üst ölçekte aslında çok da büyük plana dahil edilmediğini düşünüyorum. Başlarda da söylediğim gibi biz biraz fazla hayal

kuruyoruz yani dünya çapında bir yer olacak diye düşünüyoruz ama ülke çapında dahi henüz yani planlama gündemine bile girmiş değil. Önce bunu sağlamak gerekiyor ve belki biraz da yerele yönelik çalışmak gerekiyor (G7)

Her yıl master planı yapıyor fakat alınan kararlar sadece masada kalıyor hiçbir ilerleme olmuyor. Ama ciddi, inandırıcı ve gerçekten uygulanabilir ve aynı zamanda sürdürülebilir bir master planı olması lazım. Herkesin üstüne düşen görevi yerine getirmesi lazım(G8)

Bölgesel planlamada belirttiğiniz konuların pek dikkate alındığını düşünmüyorum. Bunun dikkate alınmadığını sahada var olan uygulamalarda göstermektedir. Yerel paydaşların turizmle pek bir ilgisinin olmadığı, yine master planına yönelik bir çabanın olmadığı ayrıca turizm endüstrisinde çok yönlü bir girişim olmadığı ortadadır. Bölgede yapılan bir iki yatırım sadece kamu eliyle yapılmaktadır bu da maalesef bir çarpan etkisi oluşturmamaktadır(G13)

Üst Tema 5: Bölgede Turizmin Gelişimine Yönelik Öneriler (Ana Tema)

Sürdürülebilir turizmde paydaşların turizmin gelişimine yönelik önerileri önemli ve zaruri bir unsur olarak görülmektedir. Bu üst tema bağlamında 3 farklı alt kategori bulunmaktadır. Kategoriler, “*ön plana çıkması gereken turizm türleri (Alt kategori 1)*”, “*turizm gelişiminde yerel halkın rolü (Alt kategori 2)*” ve “*sorunların çözümündeki temel öneriler (Alt kategori 3)*” şeklindedir. Bu kısımda sırasıyla belirtilen alt kategorilere ilişkin görüşler ele alınacaktır. Alt kategori 1 kategorisinde görüşmecilere “*Süleymaniye Mahallesinde sürdürülebilir turizm gelişimi için hangi turizm türleri ön plana çıkarılmalıdır? Neden?*” sorusu yöneltilmiştir. Görüşmecilerin çoğu tarih turizmi, kültür turizmi, yayla turizmi, kış turizmi, inanç turizmi gibi turizm türlerinin ön plana çıkarılmasını belirtirken, görüşmecilerden biri kongre turizmi ve gastronomi turizminin de ön plana çıkarılması gerektiğini belirtmiştir. Konu ile ilgili bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Tarih ve doğa turizmi öne çıkarılmalı. İkisinin de temel sebebi dediğimiz gibi altı yüz yedi yüz yıllık bir tarihin olması. İkincisi de dağ ve yayla turizmine çok uygun bir bölge olması. Bence doğa ve tarih turizminin öne çıkarılması gerekiyor (G2)

Süleymaniye Mahallesinde tarihi ve kültürel unsurlar ön planda olduğu için kültür turizmi ve kültürel miras turizmi ön planda tutulmalıdır. Bunun dışında yani kongre turizmi açısından şehrin diğer imkanlarıyla birlikte entegre edilerek değerlendirilebilir. Orada butik otelimiz var. Gastronomi turizmi açısından o butik otelimizde Gümüşhane yöremizin geleneksel tatları, misafirlere ikram edilebilir. Bu şekilde çeşitlendirmek mümkün (G3)

Yani hangi turizm türleri ön plana çıkarılmalı dersek tarih turizmi ve doğa turizmi diyebiliriz. Ana tamamız tarihimiz olmalı. Çünkü bir kısmı hala hayatta olan kiliselerimiz var. Camilerimiz ve camiler olmadığı halde minarelerimiz var. Tarih turizminin yanına kış turizmini de ekleyebiliriz (G6)

Çok bariz şekilde tabii ki kültür turizmi denilebilir. Kültür, kış ve doğa turizmi. Tarihi bir çevre olduğu için kültür turizmi olacağı aşıkâr ayrıca doğası da çok güzel. Yukarıda yaylalar, göller, ormanlar var. Yakın çevrede çok iyi doğal güzellikleri var. Bunun dışında kış turizmi tabii ki işte kayak merkeziyle bütünleşmiş bir şekilde planlanabilirse Eski Gümüşhane’de bu üçü öne çıkacaktır. Kültür turizminin bir başka ayağı da ya bu tabii bilmediğim bir şey ama Mübadil turizmi diyeceğim burada yaşayan 1924 öncesi yaşayan Rumların oluşturduğu büyük bir turizm potansiyeli var. Hani konuştuğumuz zaman çoğu da güzel hatıralarla anlatıyorlar. Bunların yaşadıkları ziyaret ettikleri bir ortam oluşturmak lazım. Bu da eski Gümüşhane turizm potansiyelinin çok önemli bir noktası bence (G7)

Süleymaniye’nin en önemli ürünü kültür turizmi olabilir. Çünkü Süleymaniye hem tarihi olan hem de o tarihi varlığı kısmen de olsa ayakta tutabilmiş bir destinasyon yani yıkılmış ve tahrip olmuş alanlar fazla ama restorasyon çalışmalarıyla ziyaret edilebilir hale

getirebilir yani kültür, doğa, kış turizmi diyebiliriz açıkçası. Yani doğası da Gümüşhane merkezle arasında dört beş kilometre var ama orada muazzam bir doğa farklılığı var. Hani beş dakika yukarıya çıktığınızda daha yeşil, daha canlı bir doğal çevreyle karşılaşıyorsunuz. O anlamda bu üç turizm çeşidi ekseninde yürütebilir. Hani kış, kültür ve doğa diyebiliriz (G10)

Süleymaniye Mahallesi'nde kültür turizmi ve doğa turizmi yapılabilir. Yani Canca kalesine kadar yürüyerek tarihi doku anlatılabilir. Cami, manastır, tek minareler, kaleler var. Bu alan bir yürüyüş alanı hani tarihi dokusundan bahsedilen bir konseptle turistlere sunulmasının uygun olacağını düşünüyorum (G12)

Alt kategori 2 kapsamında ise araştırma alanı için görüşmecilere “*Süleymaniye mahallesinde turizmin gelişiminin planlamasında yerel halkın rolünü nasıl görüyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Görüşmeciler yerel halkın şu aşamada etkin bir rolünün olmadığını, yerel halkın turizme olumlu baktığı ve yerel halkın kararların paydaş süreçlerine dâhil edilmediğini belirtmişlerdir. Yerel halkın turizmi kazanç elde edecek bir sektör olarak gördüğünde turizme daha fazla önem vereceği belirtilmiştir. Süleymaniye’de yerel halkın rolü gelecekteki turizm gelişimi için çok önemli görülmektedir bu nedenle alınan kararlarda yerel halkın görüşlerine başvurulmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Konu bağlamındaki bazı katılımcı görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

Yerel halkın çok etkin bir rolü yok. Bunu da şuna bağlıyorum. Bölgede turizm etkinliğinin artırılabilmesi elde edilecek maddi kazancın insanlar tarafından hissedilmesi gerekiyor. Bölge halkı da bu manada eğer bu kazanca dönüşün yollarını yöntemlerini bulursa ve mutlaka sürece katkı sağlayacaktır (G2)

Yerel halk henüz sürecin içerisinde değil. Böyle görüyorum. Çünkü ben zaman zaman Süleymaniye’ye de bulunduğum sürelerde oradaki ziyaretçilere soruyorum. Gümüşhaneli olup ilk defa gelenler var. Yani Gümüşhane’de doğmuş büyümüş şehirde ama Süleymaniye’yi ilk defa görenler var. Dolayısıyla öncelikle Gümüşhane halkının Süleymaniye’yi tanınması gerekiyor (G3)

Yerel halkın rolü tabi ki her zaman çok önemli. Burada yaşayan kişilerin sayısı çok az. Yaklaşık iki yüz, üç yüz kişi kadar bir nüfus var. Her zaman planlamanın içinde olmaları gerekiyor. Dediğim gibi bu insanları kaybetmememiz gerekiyor. Bu insanları kaybederse orası bir tiyatro dekoruna döner. Geleneksel yaşamın sürdürülmediği yere dönüşür. Dolayısıyla bence en önemli unsurlardan birisi yerel halktır ve yerel halkı sürecin içine dahil etmek gerekiyor (G7)

Yerel halkın proje gerçekleştirecek insanlara güvenmesi ve inanması lazım. Toplumun tamamını kapsayan bir planlama sürecinin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Turizmin bölge halkına anlatılması elzemdir. Ayrıca turizmde birlikte yani Gümüşhane'nin komple esnafıyla, halkıyla, eğitimcisiyle, siyasi iradeyle, sivil toplumumuzla beraber topyekûn hareket edilmesi gerekmektedir (G8)

Açıkçası kamu kurumlarıyla turizm projeleri yürütülüyor. Süleymaniye Mahallesi'ndeki halka yönelik üniversite tarafından bir anket çalışması yapılabilir ve turizm hakkındaki görüşleri öğrenilebilir. Süleymaniye Mahallesi'ndeki halkın yönlendirilerek belki bir noktaya konumlandırılabilceğini düşünüyorum. Hani köy pansiyonculuğu olsun, yerel rehberlik olsun, işte yerel ürün, yöresel ürün satışları olsun. Bu konuyla ilgili halk bunu tek başına yapamayabilir organizasyonda falan sıkıntı olabilir ama belediye ve üniversite ortak projelerle çalışma yapılarak halkın buradaki paydaş rolü daha da güçlendirilebilir (G12)

Yerel halkın tarihi ve kültürel değerleri koruma konusunda yeterli özeni gösterdiğini ancak turizmi gelişimi için yerel halkın bir paydaş haline getirildiğini düşünmüyorum. Hâlbuki bu gibi bölgelerde yerel halkın turizm gelişiminde, bölgeye gelen turistlerin ağırlanmasında çok önemli bir rolü bulunmasına rağmen, bu husus harekete geçirilememiştir (G13)

İlgili üst temanın son alt kategorisi “sorunların çözümü için öneriler”(Alt kategori 4) kategorisidir. Bu kategori bağlamında araştırma alanı için görüşmecilere “Gelecekte Süleymaniye Mahallesinde turizmin gelişmesini nasıl görmek istersiniz? Sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” soruları yöneltilmiştir. Sivil mimari unsurların restore edilmesi, onarılan konaklarda Gümüşhane'nin somut olmayan kültürel miras unsurları canlandırılması, bölgenin tarihi dokusunun ortaya çıkarılması, tanıtım eksikliğinin giderilmesi, alanın madenci kenti kimliğinin ön plana alınması, bölgenin kitle turizmi bakış açısıyla değil sürdürülebilir turizm rehberliğiyle yönetilmesi,

Şahsi olarak ben burası için şu önerilerde bulunabilirim: Alanda yer alan çok sayıdaki sivil mimari örneği restore edilmeli, yerel ürünler restore edilmiş dükkânlarda satılmalı, restore edilmiş konaklarda kültürel etkinlikler (herfene gecesi vb.) yapılmalı. Diğer taraftan üniversite öğrencilerine yönelik tüm yıl hizmet verecek kafeler yapılabilir (G1)

Benim arzum bir Gümüşhaneli olarak ya da bir yönetici olarak bu bölgede gün içerisinde yüzlerce turistin bir şekilde bu bölgeyi ziyaret etmesi ve bu bölgenin tarihi yapısının ortaya çıkarılması (G2)

Öncelikle ulusal ve uluslararası tanınırlığı artmış bir Süleymaniye görmek isterim. Bunun yapılabilmesi için de tanıtım eksikliğinin giderilmesi gerekir. Ayrıca, farklı uzmanlık alanı mensubu; mimarından, turizmciğine, coğrafyacısından, iktisatçısına, tarihçisinden, şehir plancısına kadar çok sayıda disiplininin ortak aklıyla, iradesiyle, istişaresiyle Süleymaniye'nin önemini gelecek kuşaklara aktarabileceğimiz, taşıyabileceğimiz bir gelecek hayal ediyorum, bekliyorum (G3)

Öncelikle korunmuş tarihi kimliğine yaraşır madenci kenti Süleymaniye'ye uygun sürdürülebilir turizm yaklaşımını bekliyorum. Kitle turizminden ziyade tamamen deneyim turizmi, eko turizm, doğa turizmi ve kültür turizmi gibi daha konsept tarzda turizm faaliyetlerinin yapılmasını bekliyorum (G4)

Yani gelecekte Süleymaniye'yi Sümela Manastırı gibi görmek isterim. Yani insanların kalktığı yerden işte gezmek için nereye gitmek istiyorsunuz sorusuna da Süleymaniye'yi görmek isterim diyerek insanların bölgeye gelmesini, ayrıldıklarında bölgeyi diğer insanlara anlatmalarını isterim. Bölge için gelenler Gümüşhane'yi de ziyaret etmiş olacaklar. İnsanların işletmeler açmasını, butik oteller açmasını, ticarethaneler açmasını gelen insanları ağırlamasını, o insanlara iyi hizmet etmesini ve o bölgeyi tanıtmalarını ve bölge halkının da buradan kazanıp yararlanmasını yani oranın bir cazibe merkezi olmasını isterim (G6)

Süleymaniye Mahallesini sürdürülebilir turizmin uygulandığı bir yer olarak görmek isterim. Mevcut tarihi eserlerin, tarihi sokakların, taş duvarların, çeşmelerin, şehri oluşturan bütün unsurların bir arada korunduğu, tarihi dokuya saygılı biçimde çevresel değerlere zarar vermeden mevcut sokak dokusuyla geliştirilmiş yeni yapılara izin verildiği, fiziksel bir ortam isterim. Diğer taraftan Doka ya da Avrupa Birliği hibeleri doğru projelere verilip vatandaş bu konuda cesaretlendirip, yönlendirilmeli. Vatandaşın turizm geliriyle dokuyu bozacak yanlış müdahaleler yapmasını engelleyecek bir koordinasyon merkezi kurulmalı. En önemlisi de bu bence(G7)

Süleymaniye'de farklı kültürlerin birleştiği çok fazla hikâye var. Bölgenin hikâyesi, mimari zenginliği, tarihi ve doğal zenginliği var. Bütün bu zenginlikleri sunabileceği, alanın daha aktif kullanıldığı bir turizm destinasyonu olması gerekiyor. Bunun için de öncelikle yerel paydaşlarla olan ilişkilerin arttırılarak özellikle halkın orada yaz sezonunda ürün satan, işte orayı hareketlendirecek bir ortamın yaratılması önerilebilir. Daha sonra yerel halkla bunun sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekiyor. İkinci olarak da dediğim gibi parkla alakalı sıkıntılar var. Bu park alanı sorunun Gümüşhane merkezde de çözülmesi gerekiyor. Üçüncü olarak burada TÜRSAB'la olan ilişkiler arttırılarak Gümüşhane turlarına Süleymaniye Mahallesi'nin de eklenmesi yönünde bir çalışma yapılması gerekiyor. Ama benim bildiğim kadarıyla TÜRSAB zaten turisti getirdikleri zaman park edecek bir alan olmadığı, burada turistin gözleme yiyeceği, kahvaltı yapacağı bir yiyecek-içecek tesisi olmadığı için buraya

tur getirmiyor. Bütün bunları yaptıktan sonra da zaten Süleymaniye Mahallesi'ndeki o doğal ve tarihi zenginliği çok daha rahat satabiliriz (G12)

Bölgenin doğal ve kültürel yapısını bozmadan, ancak farklı özellik ve talepleri olan turistlere hizmet sunabilecek alt ve üstyapının geliştiği ve her yıl yerli ve yabancı turistlerin uğrak yerleri arasında olan bir bölge olmasını isterim. Çünkü bölgenin taşıdığı tarihsel mana, turistlerin ilgisini çekecek kadar derin ve anlamlıdır. Farklı medeniyetlerin ve inançların yaşadığı bir yer olması bunu bize gösterir niteliktedir. Bölgede paydaşların bir araya gelmesi gerekmektedir. Bütün paydaşların sorumluluklarının net tanımlanması gerekmektedir. Bölgeye girişimcilerin davet edilmesi ve özellikle bu şehre gönül borcu olanların yatırım yapması gerekmektedir. Ayrıca Karaca Mağarasına kadar gelen turların buraya çekilmesi için güçlü bir lobinin/ girişimlerin başlatılması önerilebilir(G13)

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, sürdürülebilir turizm planlamasının önemi ve uygulanabilirliği üzerine odaklanmıştır. Sürdürülebilir turizm, turizm faaliyetlerinin çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğini sağlamayı hedeflemektedir. Bu bağlamda yapılan analizler ve literatür taramaları, sürdürülebilir turizmin planlanmasında dikkate alınması gereken temel unsurları ortaya koymuştur.

Sürdürülebilir turizm, doğal ve kültürel kaynakların korunmasını sağlayarak turizm faaliyetlerinin uzun vadede devam edebilmesini hedeflemektedir. Turizm sektörünün, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında kritik bir rol oynadığı bilinmektedir (UNWTO, 2018). Mercan (2010) ve Durak (2010) tarafından yapılan çalışmalar, sürdürülebilir turizmin doğal ve tarihi değerlerin korunması açısından büyük önem taşıdığını vurgulamaktadır. Bununla birlikte, sürdürülebilir turizmin yalnızca çevresel koruma ile sınırlı kalmayıp, yerel ekonomilerin güçlendirilmesi ve sosyal adaletin sağlanmasına da katkıda bulunduğu belirtilmiştir (Bramwell ve Lane, 2013). Sürdürülebilir turizmin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için kapsamlı bir planlama süreci gereklidir. Bu süreçte çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlar dikkate alınmalıdır. McCool ve Bosak (2016) tarafından yapılan çalışmada, sürdürülebilir turizmin ancak stratejik planlama ve etkin yönetimle başarılabileceği belirtilmiştir. Inskeep (1991) ve Williams (1998) de turizm planlamasının entegre ve sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı ile ele alınması gerektiğini savunmaktadır.

Sürdürülebilir turizmin başarısı, yerel halkın bu sürece aktif katılımı ile mümkündür. Yerel halkın turizm planlama ve yönetim süreçlerine dahil edilmesi, hem turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini artırmakta hem de sosyal sürdürülebilirliği sağlamaktadır (Timur ve Getz, 2009). Bu katılım, yerel kültürün korunmasına ve turizmin yerel topluluklara getirdiği ekonomik faydaların adil dağılımına katkıda bulunur (Moscardo, 2008). Çevresel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizmin en önemli bileşenlerinden biridir. Doğal kaynakların korunması ve ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımı, turizm faaliyetlerinin uzun vadede devam edebilmesi için hayati öneme sahiptir (Buckley, 2012). Türkiye’de, özellikle kıyı bölgelerinde gerçekleştirilen turizm faaliyetleri, çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak planlanmalı ve yürütülmelidir (Gössling ve Peeters, 2015). Turizm sektörünün ekonomik sürdürülebilirliği, yerel ekonomilerin güçlendirilmesi ve istihdam olanaklarının artırılması ile sağlanabilir (Sharpley, 2009). Sürdürülebilir turizm, yerel işletmeleri

destekleyerek ve yerel ürünlerin kullanımını teşvik ederek, bölgesel kalkınmaya katkıda bulunur (Hall, 2011). Türkiye’de, sürdürülebilir turizm projelerinin ekonomik etkileri üzerine yapılan çalışmalar, bu tür projelerin yerel ekonomiye önemli katkılar sağladığını göstermektedir (Tosun, 2001). Sosyal sürdürülebilirlik, turizm faaliyetlerinin yerel topluluklar üzerindeki sosyal etkilerini en aza indirmeyi ve toplumsal refahı artırmayı hedefler (Dredge ve Jenkins, 2007). Sürdürülebilir turizm, yerel kültürlerin korunmasına ve toplumsal uyumun sağlanmasına katkıda bulunur (Cole, 2006). Türkiye’de, özellikle kültürel miras alanlarında gerçekleştirilen sürdürülebilir turizm projeleri, yerel kültürün korunmasına ve toplumsal dayanışmanın güçlenmesine olanak sağlamaktadır (Okumuş ve Avcı, 2011).

Türkiye’de sürdürülebilir turizm planlaması konusunda yapılan çalışmalar, bu alanda önemli adımların atıldığını göstermektedir. Bölgesel kalkınma ajansları ve yerel yönetimlerin katkıları ile gerçekleştirilen projeler, sürdürülebilir turizmin yaygınlaştırılması açısından önemlidir. Sarı (2020) ve Meydan Uygur ve Sarı (2021) tarafından yapılan çalışmalar, Türkiye’deki turizm planlamasında yabancı sermayenin rolünü ve ulusal politikaların etkilerini incelemektedir. Örneğin, Kapadokya bölgesinde gerçekleştirilen sürdürülebilir turizm projeleri, bölgenin doğal ve kültürel mirasını korurken, yerel ekonomiyi de güçlendirmiştir (Kılıç, 2018).

Günümüzde kitle turizmi yerini alternatif turizme bırakırken insanlar her geçen gün yeni yerler keşfetmek için doğal dokusu bozulmamış tarihi ve kültürel alanlara akın etmeye başlamışlardır. Bu turizm hareketi beraberinde sürdürülebilirliğin önemini de ortaya çıkartmıştır. Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını dikkate alarak bugünkü nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmaya çalışılması sürdürülebilir turizm için son derece önemlidir. Yapılan ve yapılması planlanan turistik faaliyetlerde, kaynakların kullanılması ve korunması arasında bir dengenin olması gerekmektedir. Turizm kaynağı olarak bilinen doğal, kültürel ve tarihi değerlere zarar vermeden koruyup geliştirmek ve mevcut değerleri gelecek nesillere aktarmak sürdürülebilir turizm anlayışıyla doğrudan bağlantılıdır. Bu faaliyetleri gerçekleştirmek için de sürdürülebilir turizm planlamasına ihtiyaç duyulmaktadır (Mercan, 2010:134).

Bu çalışma, sürdürülebilir turizm planlamasının, doğal ve kültürel kaynakların korunması ve turizm sektörünün uzun vadede sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunması açısından büyük bir öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye’de sürdürülebilir turizm planlamasının daha etkin hale getirilmesi için genel olarak şu öneriler verilebilir: Eğitim ve Farkındalık: Turizm sektöründe faaliyet gösteren tüm paydaşların sürdürülebilirlik konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Eğitim

programları ve farkındalık kampanyaları, sürdürülebilir turizm uygulamalarının yaygınlaştırılmasına katkıda bulunacaktır (Weaver, 2011). Stratejik Planlama: Sürdürülebilir turizm planlamasında çevresel, ekonomik ve sosyal boyutların entegre bir şekilde ele alınması önemlidir. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin ve turizm sektöründeki paydaşların iş birliği yapması gerekmektedir (Hall, 2011). Yasal Düzenlemeler: Sürdürülebilir turizmi destekleyen yasal düzenlemelerin geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu düzenlemeler, turizm faaliyetlerinin çevresel ve sosyal etkilerini en aza indirmeyi hedeflemelidir (Gössling ve Peeters, 2015).

Bu araştırmada sürdürülebilir turizm planlaması kapsamında Gümüşhane Süleymaniye Mahallesi'nin (Eski Gümüşhane) değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Mevcut sorunlar, sorunların çözümü ve gelişimin sağlanması için öneriler geliştirilmiştir. Bu bağlamda çalışmaya dâhil edilen paydaşlar ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmış ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Planlama çalışmaları yapılırken karşılıklı fikir alışverişi ve paydaş iş birliği gereklidir. Fakat bölgede iş birliğinden ziyade ciddi bir fikir ayrılığı söz konusudur. Restorasyon çalışmalarının gecikmesi, yerel mimariye ve tarihi dokuya aykırı yapılan istinat duvarları bölgede paydaş iş birliği olmadığı görüşünü desteklemektedir. Yerel halkı turizm faaliyetlerine katılımının sağlanması bir diğer önemli hususlardandır. Yerel halkın desteğinin olmadığı bir turizm planlamasının başarıya ulaşma şansı oldukça azdır. Bu durum bölgenin zaman içerisinde daha çok tahrip edilmesine ve başıboş kalmasına sebep olmaktadır. Oysaki başarılı bir sürdürülebilir turizm planlaması için gerekli koşulların bir araya gelmesi gerekmektedir.

Turizmin yapıcı özelliklerinin yanında yıkıcı özellikleri bulunmaktadır. Planlaması doğru yapılamayan bölgeler her geçen gün turizmin yıkıcı etkisiyle karşı karşıya kalmaktadır. Süleymaniye Mahallesi doğal sit alanı ilan edilerek koruma altına alınmıştır. Böylelikle tarihi alanların hayvan barınağı olarak kullanılmasının ve defineciliğin önüne geçilmiştir. Altyapı çalışmaları olarak yol, doğalgaz, elektrik gibi temel konular ilgili paydaşlar tarafından yerine getirilmiştir. Bu durum bölgenin kısmen altyapı olarak hazır olduğunu göstermektedir. Bölgenin konaklama anlamında eksikliğini giderilmesi içinde butik otel inşa edilmiştir.

Bölgenin turistik ve diğer faaliyetleri hakkında söz sahibi olan kişilerin alanında uzman olmamaları bu alanda ciddi bir kadro eksikliği olduğunu göstermektedir. Bu durum planlama çalışmalarının çoğu zaman başarısız olmasına neden olabilmektedir. Ayrıca üstyapı çalışmalarının bürokrasiye takılması ve süreci yavaşlatması, bölgenin turizmden istenilen payı almasını engellemektedir.

Şehir merkezinde yaşadığı halde bölgenin tarihinden ve tarihi dokusundan haberi olmayan birçok kişi bulunmaktadır. Bu durum bölgenin yerel anlamda da tanıtılmadığını reklamının yapılmadığını göstermektedir. Bu da bölgeyi sadece bilen kişilerin ziyaret etmesine sebep olmaktadır. Üç farklı medeniyetin bir arada yaşadığı hoşgörü merkezi olarak da anılan Süleymaniye Mahallesi'nin bu denli bilinmezliğe bırakılması, oradaki tarihi dokunun her geçen gün yıpranıp yok olmasına sebep olmaktadır.

Süleymaniye Mahallesi'ndeki tarihi yapıları yeniden ayağa kaldırması için çeşitli projelendirmeler yapılmaktadır. Bölge yeşil yol kapsamında projelendirilmiş konaklama ihtiyacını karşılamak için de tarihi han yıkılarak yerine butik otel yapılmıştır. Yapılan yol ve otel projesinin bölge ihtiyacını karşılamıştır fakat şehrin başlangıcından itibaren yükselen ucube duvarlar ve asfalt yol bölgenin atmosferini bozmaktadır. Süleymaniye Mahallesi için paydaşlar bir araya gelerek eylem planı hazırlanmıştır. Bölgenin kış turizmi potansiyeli olduğunu ve kar kalma süresinin uzun oluşu ile diğer destinasyonlardan farklı olduğu belirtilmiştir. Kayak merkezi için yüksek bütçeli projeler yapılmıştır. Fakat sürece bakıldığında birçok proje gibi kayak merkezi projesinin de kâğıt üzerinde kaldığı anlaşılmaktadır. Sonuçlandırılmayan veya zamana yayılan projeler, bölgenin turizme kazandırılmasının önünde bir engel teşkil etmektedir. Süleymaniye Mahallesi mevcut konumu ve tarihi geçmişiyle kültür, doğa, kış ve gastronomi turizmi gibi birçok turizm türüne hitap etmektedir. Bölgeye gelecek olan ziyaretçilere turizm hizmeti sunabilmek için planlama çalışmalarına hız kazandırılması gerekmektedir. Sürdürülebilir bir turizm planlaması ile bu durum iyileştirilebilir bölge bir an önce hak ettiği değeri kazanabilir.

Süleymaniye Mahallesi'nde sürdürülebilir turizm planlaması yapılabilmesi için öneriler şu şekildedir;

- Öncelikle yerel halkın ve diğer bütün paydaşların sorularına cevap verebilecek yanlış yapılaşma ve uygulamaların önüne geçilebilmesi için danışma, koordinasyon merkezi kurulması ve aktif olması,
- Planlama süreçlerinde paydaş iş birliğine dikkat edilerek yerel halk ile iletişim halinde olunması,
- Teşvik ve desteklerin artırılması ve yatırımların desteklenmesi,
- Yerel halkın turizme teşvik edilmesi ve turizme karşı ön yargıların yıkılmasının sağlanması,
- Alanında uzman kişiler tarafından planlama çalışmaları yapılması ve sürecin takibinde olunması,

- Altyapı ve üstyapı çalışmalarının iyileştirilmesinin planlanması,
- Reklam ve tanıtım ile bölgenin ulusal ve uluslararası tanınırlığının sağlanması,
- Beton duvarlara oymacılık veya resimlerle tarihi dokuya uygun işlemlerin yapılması,
- Levha çalışmalarının artırılması, restorasyon çalışmalarının özünü kaybetmeden yapılması zamana yayılmaması,
- Kayak merkezi ile ilgili altyapı ve üstyapı çalışmalarının hızlandırılması,
- Yiyecek içecek alanlarının artırılması ziyaretçilere sosyal alanlar oluşturulması,
- Madenci şehri olduğu için madenci müzesi yapılması ve çeşitli etkinliklerle ziyaretçiye sunulması
- Ziyaretçiler için bölgeye ait patika yollarının kullanıma açılması ve geçmiş tarihin hikayelendirilerek sunulması,

Bölgedeki temel sorunlar alanında uzman olmayan kişilerin söz sahibi olması, reklam ve tanıtımın eksik kalması ve mülkiyet sorunudur. Mülkiyet sorunlarından dolayı yapılamayan ve bürokrasiye takıldığı için zaman aşımına uğrayan projeler bölgenin her geçen gün deforme olmasına ve tarihi yapıların özgün halinden daha da uzaklaşmasına neden olmaktadır. Bu durum bölgenin doğal çevre ve tarihi dokusunun gelecek nesillere aktarılmasının ve bölgede sürdürülebilir turizm planlaması yapılmasının önüne geçmektedir. Turizme kazandırılmaya çalışılan bölgenin sürdürülebilir turizm eylem planı dâhilinde gerçekleşmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alpay, Y. (1990). *İşletme planlaması*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Altanlar, A. ve Akıncı, K. G. (2011). Sürdürülebilir turizm planlaması için yöre halkı ve yerli turistlerin davranış ve beklentilerini anlamaya yönelik bir araştırma; Akçakoca örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 3(2), 1-20.
- Arat, G., Türkeş, M., ve Saner, E. (2002). Vizyon 2023: Bilim ve teknoloji stratejileri teknoloji öngörü projesi-Çevre ve sürdürülebilir kalkınma paneli-Uluslararası sözleşmeler ön rapor. *TÜBİTAK, Ankara*.
- Arlı, A. (2010). Habitat II Tartışmaları ve İstanbul'da Toplumsal Dönüşüm. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (16), 367-388.
- Baran, N., ve Sat, N. A. (2019). Sürdürülebilir Turizm Planlaması ve Yönetimi: GAP Turizm Master Planı'na Eleştirel Bir Bakış. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 22(1), 18-49.
- Bayram, Ü., & Alkaya, S. (2020). Sürdürülebilir Turizm planlaması için yerel halkın turizme bakış açısının değerlendirilmesi: Buldan örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 1028-1043.
- Bozlağan, R. (2005). Sürdürülebilir gelişme düşüncesinin tarihsel arka planı. In *Journal of Social Policy Conferences* (No. 50, pp. 1011-1028).
- Bramwell, B., ve Lane, B. (1993). Sustainable tourism: An evolving global approach. *Journal of sustainable tourism*, 1(1), 1-5.
- Buckley, R. (2012). Sustainable tourism: Research and reality. *Annals of Tourism Research*, 39(2), 528-546.
- Chen, A., Lu, Y., ve Ng, Y. C. (2015). *The principles of geotourism*. Berlin: Springer Berlin Heidelberg.
- Cole, S. (2006). Cultural tourism, community participation, and empowerment. *Cultural Tourism in a Changing World: Politics, Participation, and (Re) presentation*, 89-103.
- Costanza, R., ve Patten, B. C. (1995). Defining and predicting sustainability. *Ecological Economics*, 15(3), 193-196.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. Sage publications.

- Çakır, S. ve Sağıroğlu, Ö. (2021). Sürdürülebilir turizm planlaması yoluyla İnebolu kültürel mirasının korunmasına yönelik bir araştırma. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 6(2), 586-606.
- Çalık, İ. (2014). *Doğu Karadeniz bölgesi sürdürülebilir turizm araştırması (Gümüşhane, Trabzon, Rize, Artvin, Giresun, Ordu)*. Gümüşhane Üniversitesi Yayınları, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Çalık, İ., ve Türkay, O. (2019). *Sürdürülebilir turizm: gösterge geliştirme ve ölçme yaklaşımı*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Değirmenci, T. (1994). *Planlama, planlamada kullanılan teknikler ve bir uygulama Araştırması*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Dredge, D. (1999). Destination place planning and design. *Annals of tourism research*, 26(4), 772-791.
- Dredge, D., & Jenkins, J. (2007). *Tourism planning and policy*. John Wiley & Sons Australia, Ltd.
- Dror, Y. (1973). *The planning process: a facet design*. In *A reader in planning theory* (pp. 323-343). Pergamon.
- Durak, Ş. (2014). *Tarihi Çevrelerde Sürdürülebilir Turizm Planlaması: Diyarbakır Tarihi Sur İçi Bölgesi Örneği*.
- Edgell Sr, D. L., DelMastro, A., Smith, G. ve Swanson, J. R. (2008). *Tourism policy and planning: Yesterday, today, and tomorrow*. (First Edition), USA: Butterworth-Heinemann is an imprint of Elsevier.
- Edgell Sr, D. L., ve Swanson, J. R. (2019). *Tourism policy and planning: Yesterday, today, and tomorrow*. (Third Edition), New York: Routledge.
- Ersoy, M. (2007). *Kentsel planlama kuramları*. İstanbul: İmge Kitapevi.
- Eser, S. (2011). *Sürdürülebilir turizm ve Efes örneği*. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı.
- Executive Order 13514 (2009). Federal Leadership in Environmental, Energy, and Economic Performance. <https://www.govinfo.gov/content/pkg/DCPD-200900783/pdf/DCPD-200900783.pdf>
- Gössling, S., & Peeters, P. (2015). Assessing tourism's global environmental impact 1900–2050. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(5), 639-659.
- Gunn, C. ve Var, T. (2020). *Tourism planning: Basics, concepts, cases*. New York: Routledge.
- Gültekin, B. (2020). *Katılımcı Yaklaşımla Sürdürülebilir Turizm Planlaması: Safranbolu Örneği* (Doctoral dissertation).

- Güngör, Ş., ve Vural, E. (2021). *Sürdürülebilir turizm ve planlaması*. M. Doğan, M. Köse ve F. Ayhan (Ed.), Coğrafi planlama içinde (ss.131-148). Ankara: Pegem Akademi.
- Hall, C. M. (2011). Policy learning and policy failure in sustainable tourism governance: From first- and second-order to third-order change?. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(4-5), 649-671.
- Inskip, E. (1991). *Tourism planning: an integrated and sustainable development approach*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- ISO. (2008). International Organization for Standardization: Sustainability in Building Construction General Principles. International Organization for Standardization.
- İçöz, O., Var, T., ve İlhan, İ. (2019). *Turizm planlaması ve politikası: Turizmde bölgesel planlama*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kahraman, N. (1994). Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm... *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 73-77.
- Kaupila, P., Saarinen, J., ve Leinonen, R. (2009). Sustainable tourism planning and regional development in peripheries: A Nordic view. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 9(4), 424-435.
- Kaya, A. (2020). Karadeniz Bölgesi'nde Tarihi Yerleşim Yerleri: Gümüşhane Süleymaniye Mahallesi Örneği. *Tarih ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 211-224.
- Kılıç, A. (2018). Kapadokya'da sürdürülebilir turizm ve yerel halkın katılımı. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(1), 45-57.
- Koontz, H., ve O'donnell, C. (1955). *Principles of management; an analysis of managerial functions*. United States of America: McGraw-Hill Book Company, Inc.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, CA: Sage.
- Mansfeld, Y., ve Jonas, A. (2006). Evaluating the socio-cultural carrying capacity of rural tourism communities: a 'value stretch' approach. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 97(5), 583-601.
- McCool, S. F., ve Bosak, K. (Eds.). (2016). *Reframing sustainable tourism*. Dordrecht, The Netherlands: Springer.
- McCool, S., Butler, R., Buckley, R., Weaver, D., ve Wheeler, B. (2013). Is concept of sustainability utopian: Ideally perfect but impracticable?. *Tourism Recreation Research*, 38(2), 213-242.

- Mebratu, D. (1998). Sustainability and sustainable development: historical and conceptual review. *Environmental impact assessment review*, 18(6), 493-520.
- Mercan, Ş. O. (2010). *Sürdürülebilir turizm kapsamında bölgesel planlama ve turistik ürün oluşumu: Altınoluk örneği üzerine bir araştırma*. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Meydan Uygur, S., ve Sarı, Ö. (2021). Türkiye Turizm Planlaması ve Politikalarında Yabancı Sermayenin Yeri ve Önemi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, Special Issue 5, 17-41.
- Moscardo, G. (2008). Sustainable tourism innovation: Challenging basic assumptions. *Tourism and Hospitality Research*, 8(1), 4-13.
- National Research Council. (1999). *Our common journey: a transition toward sustainability*. National Academies Press.
- National Research Council. (2011). *Sustainability and the US EPA*. National Academies Press.
- NCERT, (2023). *National Council Of Educational Research & Training*, Business studies I, Chapter 4 Planning. 17 Ocak 2023 tarihinde <https://ncert.nic.in/textbook.php?lebs1=4-8> adresinden erişildi.
- Okumuş, B., & Avcı, U. (2011). *Kültürel miras alanlarında sürdürülebilir turizm: Türkiye'den örnekler*. Anatolia
- Olalı, H. (1982). *Turizm politikası ve planlaması*. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası.
- Özmehmet, E. (2005). *Sürdürülebilir mimarlık bağlamında Akdeniz iklim tipi için bir bina modeli önerisi* (Doctoral dissertation, DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Podol, R. (1962). *Sevk ve idarenin esasları*, Ankara: TODAİE Yayınları.
- Pugh, C. (1997). Habitat II: Editor's Introduction. *Urban Studies*, 34(10), 1541–1546.
- Rezafar, A. (2011). *Farklı İklim Kuşaklarında Yer Alan Eko-Kentlerin, Tasarım İlkelerinin Derlenmesi ve Türkiye İçin Ekolojik Kentsel Tasarım Ön Çalışma Önerisi*. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Robbins, S.P. (1994). *Management* (Fourth Edition). Prentice Hall International, Inc., New Jersey).
- Rose, Edgar A. (1984). *Philosophy and Purpose in Planning*. In *The Spirit and Purpose of Planning*, 2nd ed. M. J. Burton, ed. London: Hutchinson, pp. 31–65.
- Saarinen, J. (2006). *Traditions of sustainability in tourism studies*. *Annals of Tourism Research*, 33(4), 1121–1140.

- Sarı, V. İ. (2020). Türkiye’de ulusal ve bölgesel politika belgelerinde sürdürülebilir turizm planlaması. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 18(1), 1-27.
- Seçilmiş, C., Kılıç, İ., Ezene, E., ve Ece, C. (2017). Turistik Rekreasyon Alanlarında Psikolojik Taşıma Kapasitesinin Önemi: Eskişehir Örneği, ss. 501-511. First International Sustainable Tourism Congress / November 23-25, 2017 / Kastamonu-Turkey.
- Štetić, S. S., Pavlović, S. B. ve Šimičević, D. (2015). *Sustainable Tourism and Strategic Documents on the Danube River Basin in Serbia*. M. Dinu, N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt, R. Efe, ve A. Soykan (Ed.), *Tourism, Environment and Sustainability içinde* (ss. 341-358). Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.
- Şahin, G. (2018). Gümüşhane’nin Tarihi ve Kültürel Değerleri. *Anadolu Kültürel Miras Dergisi*, 15(3), 112-129.
- Tortop, N., İsbir, E. G., Aykaç, B., Yayman, H., ve Özer, M. A. (2007). *Yönetim bilimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tsaur, S. H., ve Wang, C. H. (2007). The evaluation of sustainable tourism development by analytic hierarchy process and fuzzy set theory: An empirical study on the Green Island in Taiwan. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 12(2), 127-145.
- UN. (1996). United Nations Conference on Human Settlements: Habitat II. <https://www.un.org/en/conferences/habitat/istanbul1996>, erişim tarihi, 29.12.2022.
- UN. (1997). United Nations Conferences Environment and sustainable development. 19th Special Session of the General Assembly to Review and Appraise the Implementation of Agenda 21, 23-27 June 1997, New York. <https://www.un.org/en/conferences/environment/newyork1997>, erişim tarihi 29.12.2022.
- UN. (2002). United Nations Conferences Environment and sustainable development. World Summit on Sustainable Development, 26 August-4 September 2002, Johannesburg. <https://www.un.org/en/conferences/environment/johannesburg2002>, erişim tarihi 29.12.2022.
- UNEP ve WTO (2005). *United Nations Environment Programme and World Tourism Organisation*. Making tourism more sustainable – a guide for policy makers. France: UNEP & WTO.

- Wariboko, O. P. C. (2016). *Tourism Planning and Development*. A. O. Kilani ve B. O. Onu (Ed.), In *Religio-cultural tourism promotion and hospitality*, (ss. 24-38). India: University of Port Harcourt Press Ltd.
- WCED (1987). *World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. Oxford University Press, Oxford.
- Weaver, D. (2005). *Sustainable tourism*. Routledge.
- Williams, S. (1998). *Tourism Geography* {Routledge Contemporary Human Geography Series}. Routledge.
- Yılmaz, H. (2019). Osmanlı Mimarisinde Gümüşhane'nin Yeri ve Önemi. *Mimarlık ve Sanat Dergisi*, 10(1), 85-98.
- Yin, R. K. (2014). *Case Study Research: Design and Methods*. Sage publications.
- Yönten, A. (2007). *Küresel Isınmanın Azaltılması Politikaları ve stratejileri-Türkiye İçin Bir Yaklaşım*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi
- Yurtsal, K. (2019). Türkiye'de sürdürülebilir turizm. *Sivas Interdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi*, (4), 61-69.

EKLER

Ek 1. Görüşme Formu

Süleymaniye Mahallesi Sürdürülebilir Turizm Planlaması Kapsamındaki Sorular

1. Bize kısaca kendinizden bahsedebilir misiniz? (İsim, yaş, iş deneyimi ve pozisyon, eğitim düzeyi vb.)
2. Araştırma bölgesi için (Süleymaniye Mahallesi) uygun sürdürülebilir turizmi tanımlayabilir misiniz?
3. Süleymaniye Mahallesi'nde sürdürülebilir turizmde dikkat edilmesi gereken ana kavramlar neler olmalıdır?
4. Süleymaniye mahallesiindeki turizmle ilgili süreçleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Son zamanlarda turizm konusunda ortaya çıkan en somut gelişmeler nelerdir?
5. Süleymaniye mahallesiinde turizm bağlamında karşılaşılan en ciddi sorunlar nelerdir? Bazılarını belirtebilir misiniz?
6. Süleymaniye mahallesiinde varolan turizm potansiyelinin reel olarak bir anlam ifade edebilmesi için hangi paydaşlara hangi görevler düşmektedir?
7. Süleymaniye mahallesiinde sürdürülebilir turizm gelişiminde anahtar konular arasında bulunan ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel dengenin korunması bağlamında bu üç unsurdan hangisinin daha ağır basması gerektiği konusunda fikirleriniz nelerdir?
8. Süleymaniye mahallesiinde sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmenin önündeki bölgesel zayıflıklar nelerdir?
9. Süleymaniye mahallesiinde sürdürülebilir kalkınmaya olumlu katkı sağlayacağını düşündüğünüz bölgenin güçlü yönleri nelerdir?
10. Süleymaniye mahallesiinde yer alan turizm alanlarının altyapı ve üstyapı unsurlarının bölgesel sürdürülebilir turizm gelişimi için yeterli görüyor musunuz?
11. Süleymaniye mahallesiinde turizm projelerinin finansmanı ile ilgili yatırım fonları sürdürülebilir turizm amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için yeterli midir?
12. Süleymaniye mahallesiinde turizmi geliştirmeye yönelik projeler var mı? Bu projelerin günümüzdeki durumu nedir? Ne kadarı hayata geçirilmiştir?

13. Turizm gelişimi master planının hazırlanması, yerel paydaşlara turizm eğitiminin verilmesi, turizm endüstrisinin planlama süreçlerinde temel bileşenler arasında yer alması gibi turizmle ilgili konular bölgeye yönelik hazırlanan bölgesel planlama belgelerinde yeterince yer almakta mıdır?

14. Süleymaniye mahallesinde sürdürülebilir turizm gelişimi için hangi turizm türleri ön plana çıkarılmalıdır? Neden?

15. Süleymaniye mahallesinde turizmin gelişiminin planlamasında yerel halkın rolünü nasıl görüyorsunuz?

16. Gelecekte Süleymaniye mahallesinde turizmin gelişmesini nasıl görmek istersiniz? Sorunların çözümü için neler önerirsiniz?

ETİK KURUL KARARI

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Sayı : E-95674917-108.99-169088
Konu : Etik Kurul Onay

Sayın Dr. Öğr. Üyesi İsmail ÇALIK

"GÜMÜŞHANE SÜLEYMANİYE MAHALLESİ'NDE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM PLANLAMASI" konulu etik kurul başvurunuz; Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 05/03/2023 tarih ve 2023/2 sayılı toplantısında görüşülmüş olup; Projenin yetersizlikteki mevzuata uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.
Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Günay ÇAKIR
Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Ayda TURHAN,İlk, orta ve lise öğrenimini Gümüşhane’de tamamladı. 2012 tarihinde Atatürk Üniversitesi Turizm Fakültesi, Konaklama İşletmeciliği Bölümü’nde lisans eğitimine başladı. 2016 yılında lisans eğitimini tamamladı. Lisans eğitiminden sonra Turizmde Mesleki Liderlik adlı Avrupa birliği projesinde yer aldı. Bu proje kapsamında Rixos Konya insan kaynakları departmanında stajyer olarak başladı. 2018 yılında Gümüşhane Ramada Otel bünyesinde insan kaynakları sorumlusu olarak çalıştı. Turizm sektöründe belli bir süre çalıştıktan sonra 2020 yılında Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde yüksek lisans öğrenimine başladı. 2021 yılından itibaren Bursa Fıstaş Fantazi İplik Sanayi A.Ş bünyesinde iplik büküm planlama sorumlusu olarak çalışmaya devam etmektedir.